

NVE

HØRINGSdokument

NR. 1 / 2023

Forslag til ny forskrift om energiutredninger

SKREVET AV Christer Heen Skotland, Sigrun Kavli Mindeberg, Lars Thommessen, Lars Hagvaag Seim, Ole Henrik Olsen, Rakel Alice Holt, Anders Sivertsgård, Ingrid Bjørshol Holm og Christina Kvamme

NVE Høringsdokument nr. 1/2023

Forslag til ny forskrift om energiutredninger

Utgitt av: Norges vassdrags- og energidirektorat
Redaktør: Christer Heen Skotland
Forfattere: Christer Heen Skotland, Sigrun Kavli Mindeberg, Lars Thommessen, Lars Hagvaag Seim, Ole Henrik Olsen, Rakel Alice Holt, Anders Sivertsgård, Ingrid Bjørshol Holm og Christina Kvamme
Forsidefoto: Christer Heen Skotland/NVE

ISBN: 978-82-410-2333-0
ISSN: 2704-0364
Saksnummer: 202309886

Sammendrag: Høringsdokument for ny forskrift om energiutredninger. Det nye forslaget innebærer at nettutredningsprosessen blir standardisert og beskrives mer i detalj, samt at det blir obligatorisk å melde inn tiltak i PlanNett.

Emneord: Forskrift om energiutredninger, nettutvikling, kraftsystemutredning, PlanNett, digitalisering, nettutredning

Norges vassdrags- og energidirektorat
Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo

Telefon: 22 95 95 95
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no

Juni 2023

Innhold

Forord	6
Sammendrag	7
1 Utviklingen av ordningen med energitredninger	9
1.1 Ordningen med fylkesvis kraftsystemplanlegging ble etablert i 1988.....	9
1.2 Veileder for kraftsystemplanlegging ble publisert i 1992	9
1.3 Forskrift om energitredninger er fra 2002.....	9
1.4 Veileder for kraftsystemutredninger ble publisert i 2003.....	10
1.5 Oppdatering av veileder i 2007.....	10
1.6 Ny forskrift om energitredninger i 2012	11
1.7 Ordningen med lokale energitredninger ble avviklet i 2015	11
1.8 Justering og nye krav i 2017	12
2 Forskriften må tilpasses en ny digital tid og raskere omstilling	13
2.1 Nye tider krever endringer i regelverk og praksis	13
2.2 Beskrivelse av dagens ordning.....	13
2.3 Digitalisering av KSU-ordningen	13
2.4 Hovedtrekkene i ny forskrift.....	14
2.4.1 Forskriftsfeste en standardisert nettutviklingsprosess	14
2.4.2 Forskriftskravene følger nettutviklingsprosessen	15
2.4.3 Nettutreder og nettutviklingskoordinator	15
2.4.4 Samme krav for alle nettnivå	16
2.4.5 En litt mer fleksibel forskrift	16
3 Krav til innmelding av informasjon i dagens og ny forskrift	17
3.1 Informasjonskrav i dagens forskrift	17
3.1.1 Beskrivelse av tekniske og særegne forhold	17
3.1.2 Beskrivelse av driften av nettet	18
3.1.3 Energi- og effektdata	18
3.1.4 Forsyningssikkerhet.....	19
3.1.5 Ledig nettkapasitet.....	20
3.1.6 Prognoser/scenarier for produksjon og forbruk.....	21
3.1.7 Investeringer	21
3.1.8 Fleksibilitet og alternativer til nett.....	21

3.1.9	Lastflytanalyser	22
3.1.10	Tiltak i tilgrensende nett	22
3.1.11	Egne informasjonskrav i KSU for transmisjonsnettet	23
3.2	Informasjon som skal meldes inn etter ny forskrift	24
3.2.1	Effektprognoser (scenarier)	24
3.2.1.1	Alle anleggskonsesjonærer skal utarbeide effektprognoser	24
3.2.1.2	Det skal lages effektprognoser for de neste 20 årene	25
3.2.1.3	Effektprognosene skal være oppdaterte	25
3.2.1.4	Vi ønsker effektprognoser på stasjonsnivå	25
3.2.1.5	Nettutreder skal aktivt avdekke etterspørsel etter nettkapasitet	26
3.2.2	Områdestudie (behovsanalyse)	26
3.2.2.1	Krav til innhold i områdestudier	26
3.2.2.2	Samhandling og involvering	27
3.2.3	Konseptvalgutredninger (KVU)	28
3.2.3.1	Krav til innhold i konseptvalgutredninger	28
3.2.3.2	Samhandling og involvering	29
3.2.4	Krav til innmelding av tiltak	30
3.2.5	Nettutredere skal vise informasjon om ledig nettkapasitet	31
3.3	Offentliggjøring av informasjon fra kraftsystemutredningene	32

4 Roller, aktører, involvering og koordinering..... 33

4.1	Det er behov for regionale nettutviklingskoordinatorer	33
4.1.1	Nettutviklingskoordinatoren har et overordnet koordineringsansvar ...	33
4.1.2	Dialog mellom nettselskap	34
4.1.3	Informasjonsplikten består, men PlanNett endrer behovet	34
4.1.4	Vi ber om innspill på koordineringsområder	35
4.2	Krav til at nettselskapene skal involvere andre aktører, men ikke hvordan	35
4.3	Lokale og regionale myndigheters rolle i nettutviklingen	36
4.3.1	God dialog kan redusere konfliktnivået	37
4.3.2	Ulike interessenter og aktører i nettutviklingen	37
4.3.2.1	Regionale myndigheter	37
4.3.2.2	Lokale myndigheter	38
4.3.2.3	Sametinget	38
4.3.2.4	Andre interessenter	38

4.4	Involvering i ulike faser av nettutviklingsprosessen	38
4.4.1	Effektprognoser	39
4.4.2	Områdestudier.....	39
4.4.3	Konseptvalgutredninger.....	40
4.4.4	Tiltak.....	40
5	Merknader til de enkelte bestemmelsene	42
6	Økonomiske og administrative konsekvenser	55
6.1	Konsekvenser for nettutredere	55
6.2	Konsekvenser for myndigheter og NVE.....	55
6.3	Konsekvenser for andre aktører.....	56
6.4	Digitalisering øker nytten	56
7	Ny forskrift om energiutredninger	57
8	Vedlegg	62

Forord

For å redusere tiden det tar å bygge ut nett, understreker Strømnettutvalget i sin rapport «NOU 2022:6 Nett i tide - om utviklingen av strømnettet» viktigheten av bedre planprosesser for nettutviklingen. Dette innebærer gode utredninger i tidlig fase, med tilstrekkelig involvering av berørte aktører.

Kraftsystemutredningene utgjør en samlet oversikt over utredninger og de fremtidige planene til nettselskapene, men dagens format gjør at disse er vanskelig tilgjengelig. Derfor har NVE allerede etablert plattformen plannett.nve.no, som er en digitalisering av nettutviklingsplanene. Vi mener at PlanNett bør erstatte kraftsystemutredningene i dagens format, og for å få det til må vi endre forskrift om energiutredninger.

PlanNett vil oppdateres kontinuerlig med informasjon om fremtidige nettplaner, og sørge for bedre informasjon ut til berørte parter. PlanNett er også bare første steget i en digitalisering av flere myndighetsprosesser, på vei mot mer effektive planprosesser og en raskere nettutbygging.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) sender med dette forslag til ny forskrift om energiutredninger på høring. Forslaget er utarbeidet og høres i henhold til bestemmelsene i forvaltningsloven kapittel VII, jf. også utredningsinstruksen.

Vi ber om at kommentarer til dette forslaget sendes til NVE innen 22.09.2023. Elektronisk oversendelse til nve@nve.no foretrekkes. Vi gjør oppmerksom på at høringsuttalelser normalt publiseres.

Etter høringsfristens utløp vil NVE vurdere de innkomne høringsuttalelsene og eventuelle behov for å gjøre endringer i forslaget. Det tas sikte på at forskriften vedtas høsten 2023.

Oslo, 21.06.2023

Kjetil Lund
vassdrags- og energidirektør

Inga Katrine Johansen Nordberg
direktør
Energi- og konsesjonsavdelingen

Sammendrag

Forskrift om energiutredninger (foe) regulerer nettutviklingsprosessen før konsesjonsprosessen. Forskriften legger detaljerende føringer fra krav om energiplanlegging i energilovforskriften og energiloven.

Intensjonen til forskriften er å bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet og sikre en tidlig koordinering av nettutviklingen på tvers av eiergrenser og med relevante aktører.

Forskriften krever i dag at det utarbeides kraftsystemutredninger

Dette er i dag løst ved at NVE har utnevnt 17 regionale utredningsansvarlige nettselskap, i tillegg til Statnett, som skal utarbeide en kraftsystemutredning (KSU) annethvert år. Kraftsystemutredningene er rapporter som blant annet inneholder en oversikt over fremtidige nettinvesteringer, prognoser for produksjon og forbruk, diverse data om nettet i utredningsområdet og en vurdering av forsynings sikkerheten. I tillegg stiller forskriften krav om at det skal avholdes enkelte møter med relevante aktører.

Ny forskrift og digitalisering gir en mer standardisert nettutviklingsprosess

NVE gjorde i 2022 en analyse av ordningen med kraftsystemutredningen¹, som konkluderte med at den viktigste informasjonen fra kraftsystemutredningene er effektprognoser, utredninger og tiltak. Den første digitaliseringen av kraftsystemutredningene ble derfor etablert for innlevering av denne informasjonen, gjennom nettstedet <https://plannett.nve.no>. PlanNett er en digital plattform hvor alle anleggs konsesjonærer i regional- og transmisjonsnettet kan legg inn sine utredninger og tiltak for nytt nett. Samtidig ble det lagt et rammeverk for en standardisert nettutviklingsprosess, som skiller tydelig mellom prosjekt som er i utredningsfasen og netttiltak som er besluttet gjennomført. Ved å digitalisere disse delene av kraftsystemutredningene sørger vi for bedre informasjonsutveksling og en mer standardisert nettutviklingsprosess, som også er en viktig del av formålet med forskriften. Dette bidrar blant annet til at tiltak som konsesjonssøkes er utredet og koordinert med andre aktører, som igjen kan bidra til en raskere konsesjonsprosess.

Behovet for en digitalisering av nettutviklingsprosessen er fremhevet i flere rapporter, som «NOU 2022:6 Nett i tide – om utviklingen av strømnettet»², «NOU 2023:3 Mer av alt – raskere» og «Regjeringens handlingsplan for raskere nettutbygging og bedre utnyttelse av nettet»³. Vi mener derfor vi har god støtte for å fortsette med utviklingen av PlanNett, og gjøre denne til en obligatorisk tjeneste for innlevering av nettutviklingsplaner.

PlanNett må gjøres obligatorisk gjennom forskrift om energiutredninger

For å gjøre det obligatorisk å levere nettplaner i PlanNett må vi endre forskrift om energiutredninger. Videre foreslår vi å endre forskriften slik at den er mer tilpasset en nettutviklingsprosess som skiller mellom utredninger og tiltak, i tillegg til at vi legger

¹<https://www.nve.no/media/15066/fra-digitalt-papir-til-digital-samhandling-en-analyse-av-kraftsystemutredningen-002.pdf>

² [NOU 2022: 6 - regjeringen.no](https://www.regjeringen.no/no/NOU-2022-6-regjeringen.no)

³<https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/oed/ingrid/regjeringens-handlingsplan-for-raskere-nettutbygging-og-bedre-utnyttelse-av-nettet.pdf>

utredningsansvaret på den enkelte netteier i regional- og transmisjonsnett. Vi fjerner enkelte informasjonskrav for informasjon som kan hentes inn andre steder, og som vi i NVE eller andre bruker i liten grad. Vi foreslår også å forskriftsfeste en mer fleksibel involvering av relevante aktører, enn det dagens forskrift legger opp til. Dagens forskrift stiller krav til hyppighet og innhold til faste møter, og spesifiserer hvilke aktører som skal inviteres til møtene. Forslag til ny forskrift stiller krav om informering og involvering, men i mindre grad krav til hvordan dette skal skje. Vi presiserer også plikten til å involvere lokale og regionale myndigheter i utredningsprosessen, før konsesjonsprosessen. Videre stiller vi krav til at utredningene skal bygge på et forsvarlig grunnlag, som blant annet innebærer tilstrekkelig involvering av relevante aktører og tilstrekkelige teknisk-økonomiske analyser. Hva som er tilstrekkelig involvering og analysing vil igjen avhengig av omfanget og kompleksiteten i problemene som utredes.

For å bidra til en koordinering av nettutviklingen på tvers av eiergrenser, foreslår vi at det utnevnes noen nettselskap som får rollen som nettutviklingskoordinatorer. Denne rollen erstatter dagens utredningsansvarlige, men ansvaret handler først og fremst om koordinering av nettutredninger og tiltak. Ved gjensidig avtale kan nettutviklingskoordinatoren gjennomføre nettutredninger på vegne av andre.

PlanNett må tilrettelegge for god samhandling

Endringene vi foreslår i forskriften innebærer en litt mer fleksibel prosess for involvering av andre aktører, som blant annet betyr at vi fjerner enkelte av kravene til møtevirksomhet. Krav til møtevirksomhet er et forsøk på å sikre involvering, samtidig som det raskt kan føre til overregulering. Vi mener at forskriften skal sette krav om involvering og informasjonsdeling, samtidig som PlanNett skal sørge for god informasjonsflyt mellom nettselskap og relevante aktører. PlanNett er fortsatt under utvikling, og vi vil utvide PlanNett med flere funksjoner som vil gi bedre informasjonsflyt, etter hvert som vi får innspill fra interessenter.

Endringene vi foreslår er så omfattende at vi foreslår å lage en ny forskrift som erstatter gjeldende forskrift om energiutredninger.⁴

⁴ FOR-2012-12-07-1158

1 Utviklingen av ordningen med energiutredninger

1.1 Ordningen med fylkesvis kraftsystemplanlegging ble etablert i 1988

NVE etablerte i samarbeid med norsk elforsyning i 1988 ordningen med fylkesvis kraftsystemplanlegging. For å kunne se kraftsystemplanlegging i sammenheng med annen fylkesplanlegging, ble planområdene delt inn etter fylker. Formålet var å samordne planleggingen og effektivisere NVEs behandling av anleggskonsesjoner, samt å etablere langsiktige rutiner for nettpanlegging hos eiere av transmisjons- og regionalnett.

Det ble utpekt 23 planansvarlige selskaper som skulle koordinere planleggingen innenfor fastsatte områder. Statnett fikk ansvar for å koordinere planleggingen i transmisjonsnettet, større regionale nettselskaper fikk ansvar for planleggingen av regionalnettet, mens distribusjonsnettet ble ikke omfattet av ordningen. Kraftsystemplanlegging i fylkene, kalt "regional kraftsystemplanlegging", fikk sin formelle forankring i energiloven fra 1990 § 3-4.

1.2 Veileder for kraftsystemplanlegging ble publisert i 1992

I 1992 publiserte NVE en veileder for regional kraftsystemplanlegging⁵. Veilederen omfattet planlegging av elektriske anlegg i regional- og transmisjonsnettet. Hensikten med veilederen var å gi rammer for plansamarbeidet både internt og mellom planområdene. Samordning mellom regional og distribusjonsnett omtales også. Veilederen satte også føringer for innhold og struktur for kraftsystemplanene.

1.3 Forskrift om energiutredninger er fra 2002

I 2002 ble det gjort endringer i energiloven og energilovforskriften. Energiplanlegging ble innført som et overordnet begrep for den planleggingen som skulle gjennomføres av alle konsesjonærer.

Samme år ble forskrift om energiutredninger etablert. I forskriften brukes ikke begrepene «plan» og «planlegging». Dette begrunnes i forarbeidene med at «*Begrepet planlegging brukes gjerne om systematisk innsamling og bearbeiding av kunnskaper for å forberede en beslutning. Plan benyttes om resultatet av prosessen og forutsettes normalt gjennomført i praksis. For å forebygge mulige misforståelser knyttet til prosessen og resultatet av denne, opereres her med begrepene kraftsystemutredning og lokal energiutredning. Med dette vil en for det første formidle at analyseresultatet skal være en støtte for beslutninger og ikke nødvendigvis gjennomføres i sin helhet. For det andre tas det hensyn til at konsesjonærene ikke er de eneste aktører som skal ha innflytelse på de løsninger som faktisk realiseres.*»

⁵ http://publikasjoner.nve.no/publikasjon/1992/publikasjon1992_25.pdf

Bestemmelsene om kraftsystemutredninger i forskriften bygger i stor grad på det som står i veilederen fra 1992.

Ordningen med lokale energiutredninger ble også innført i denne forskriften. Områdekonsesjonærene ble pålagt å lage kommunevise utredninger og avholde et offentlig møte i forbindelse med en oppdatert energiutredning. Hensikten med ordningen var å bidra til en felles vurdering av framtidige energiløsninger ved utredninger og møter.

Både kraftsystemutredninger og energiutredninger skulle oppdateres årlig.

1.4 Veileder for kraftsystemutredninger ble publisert i 2003

I 2003 ble det publisert en veileder⁶ til forskrift om energiutredninger. Veilederen var først og fremst utdyping av kapittel 1 om kraftsystemutredninger i forskriften, samt en tydeliggjøring av hva NVE forventet skulle komme ut av ordningen med kraftsystemutredninger. Den rettet seg mot alle konsesjonærer som er berørt av ordningen og spesielt utredningsansvarlige selskaper i regionalnettet.

1.5 Oppdatering av veileder i 2007

I 2007 publiserte NVE en revidert veileder for kraftsystemutredninger⁷. Den erstattet den tidligere veilederen fra 2003. Veilederen var en utdyping av forskriften, men med fokus på § 4 om kraftsystemutredningens innhold. Veilederen presiserte hva som ble forventet av kraftsystemutredningene for å oppfylle forskriftens bestemmelser og intensjon. Det er presisert at veilederen også gjelder for Statnett som utredningsansvarlig for transmisjonsnettet. Videre står det at Statnett kan gjøre hensiktsmessige tilpasninger utviklet i forståelse med NVE.

Økt usikkerhet knyttet til kraftsystemplanleggingen fikk et sterkere fokus i den reviderte utgaven. Usikkerhet knyttet til utvikling av ny og eksisterende produksjon og forbruk skal håndteres ved at alternative utviklinger av kraftsystemet inkluderes i arbeidet med kraftsystemutredningene. For å oppfylle forskriften må derfor fremtidige overføringsforhold beskrives for minst to ulike alternativer og minst ti år frem i tid.

Oppdatert veileder slår videre fast at det skal utarbeides to dokumenter: En hovedrapport der konklusjonene om den framtidige utvikling presenteres for ulike alternativer, og en grunnlagsrapport der de enkelte tiltak beskrives mer utfyllende. Grunnlagsrapporten skal unntas offentlighet, men alle som har tjenstlige behov skal kunne få tilgang til denne. Dette for å sikre at kraftsystemutredningen blir leseverdige og med bruksverdi for målgruppene.

⁶ https://publikasjoner.nve.no/veileder/2003/veileder2003_04.pdf

⁷ https://publikasjoner.nve.no/veileder/2007/veileder2007_02.pdf

1.6 Ny forskrift om energiutredninger i 2012

Bakgrunnen for endring av forskrift om energiutredninger i 2012⁸ var Stortingsmelding 14 (2011-2012) (Nettmeldingen)⁹ som ga føringer for nettplanlegging i regional- og transmisjonsnettet. Nettmeldingen mente at deltakelsen av ulike interessenter måtte styrkes i arbeidet med kraftsystemutredninger.

Videre beskriver Nettmeldingen hvordan kraftsystemutredningene skal sikre koordinering av nettutvikling på tvers av nettnivåer og –eiere, og at behov for tiltak blir kjent og belyst på et tidlig tidspunkt. Kraftsystemutredningene skal sørge for en systematisk, robust og åpen vurdering av alternative tiltak. En oppdatert forskrift skulle ivareta disse føringene.

Bakgrunnen for å endre forskriften var også behov for økte krav til å vurdere forsyningssikkerhet. NVE mente at det var behov for tydeligere krav til forsyningssikkerhet i flere deler av reguleringen. Det ble derfor samtidig foreslått endringer i forskrift om systemansvaret, forskrift om leveringskvalitet, beredskapsforskriften og energilovsforskriften. Forskriftsendringene skulle sikre at aktørene i kraftbransjen viet forsyningssikkerhet og beredskapsarbeid tilstrekkelig oppmerksomhet. I forskriften fra 2012 ble det derfor krav om kartlegging av forsyningssikkerhet, ved å oppgi alle punkter med manglende N-1 forsyning.

Sammenliknet med forskriften fra 2002 ble det bare foreslått endringer for bestemmelsene om kraftsystemutredninger. Innholdet i bestemmelsene om lokale energiutredninger ble ikke endret. I bestemmelsene som gjelder kraftsystemutredningens innhold, ble det foreslått forholdsvis store endringer. Mange av de nye bestemmelsene er imidlertid strengt tatt ikke nye, siden de hadde vært angitt i veileder for kraftsystemutredninger. Store deler av veilederen ble forskriftsfestet for å klargjøre kravene som gjelder, både av hensyn til konsesjonærene som reguleres av bestemmelsen og av hensyn til forvaltningen som skal kontrollere at kravene oppfylles.

Videre ble det gjort noen endringer knyttet til prosessen rundt utarbeidelse av kraftsystemutredningene. Oppdateringsfrekvensen for kraftsystemutredninger ble endret fra hvert år til hvert annet år. I tillegg ble kravene til involvering av deltakere endret noe, og det ble stilt strengere (ev. flere) krav til koordinering og samarbeid på tvers av nettnivåene. Tidshorizonten for kraftsystemutredningene ble endret fra minimum ti år til minimum 20 år. Målet med endringene var å legge til rette for en åpen prosess hvor behov for endringer i kraftsystemet ble synlig i en tidlig fase.

1.7 Ordningen med lokale energiutredninger ble avvirket i 2015

Våren 2014 sendte NVE på høring et forslag om å avvike ordningen med lokale energiutredninger. Ordningen med lokale energiutredninger hadde da eksistert i over ti år. Ordningen ble opprinnelig innført i forskriften fra 2002 om energiutredninger og senere videreført i ny forskrift fra 2012. En del kommuner la i sine høringsuttalelser vekt på at de lokale energiutredningene bidrar med informasjon som kommunen trenger til sitt arbeid med klima-

⁸ http://publikasjoner.nve.no/hoeringsdokument/2012/hoeringsdokument2012_04.pdf

⁹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-14-20112012/id673807/?ch=1>

og energiplanlegging. Denne informasjonen finnes ikke andre steder enn i de lokale energiutredningene.

NVE valgte å avvikle ordningen med lokale energiutredninger¹⁰, men innførte i stedet en informasjonsplikt for utredningsansvarlig, område- og fjernvarmekonsesjonærer om å bistå kommunene med nødvendig informasjon om energiforsyningen.

1.8 Justering og nye krav i 2017

I rapporten «Et bedre organisert strømnett» fra 2014 pekte Reitenutvalget på at man manglet overordnet oversikt over nettutvikling og planlagte investeringer i distribusjonsnettet. Problemstillingen ble også løftet i Prop. 35 L (2015-2016) Endringer i energiloven, der det ble stilt spørsmål til om dagens nettstruktur sikrer at de samfunnsmessig rasjonelle tiltakene realiseres.

Det ble på bakgrunn av dette gjort endringer i forskriften¹¹ slik at vurderinger om nettutvikling på tvers av nettnivå og mellom områdekonsesjoner i større grad tas inn i utredningsprosessen.

Det ble også gjort noen mindre endringer i forskriften, herunder ny betegnelse av høyeste nettnivå, oppheving av plikt om rapportering av komponentdata i KSU, ny bestemmelse for pålegg om utredning av nettmessige konsekvenser og ny bestemmelse om rapportering av nettkapasitet i hovedrapporten.

¹⁰ http://publikasjoner.nve.no/hoeringsdokument/2015/hoeringsdokument2015_09.pdf

¹¹ http://publikasjoner.nve.no/hoeringsdokument/2017/hoeringsdokument2017_01.pdf

2 Forskriften må tilpasses en ny digital tid og raskere omstilling

2.1 Nye tider krever endringer i regelverk og praksis

Vi er i en tid med høy etterspørsel etter nettkapasitet, og behovet for å bygge nytt nett er høyere enn på lenge. Nettselskapene har kø og lange ventetider for tilknytning av nye kunder, og NVE har kø av konsesjonssaker som venter på behandling.

Strømnettet er komplekst sammenvevd på tvers av administrative grenser og gir NVE et krevende arbeid med å sikre tilstrekkelig koordinering til rett tid og på en effektiv måte. Samfunnets krav til økt tempo og koordinering sammen med NVEs behov for å sikre involvering og rasjonell utvikling gjør det tydeligere enn før at NVE fremover må endre arbeidsprosesser og systemer.

2.2 Beskrivelse av dagens ordning

Nettplanlegging i en tidlig fase er i dag regulert av forskrift om energiutredninger. Forskriftens formål er å bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet og sikre en tidlig koordinering av nettutviklingen på tvers av eiergrenser. Forskriften regulerer pliktene til ulike aktører underlagt energiloven og plikter til utredningsansvarlige. Videre regulerer den møteaktivitet, som skal sikre samhandling mellom aktører. Den sier også at de utredningsansvarlige skal utarbeide en kraftsystemutredning annethvert år, og lister opp en rekke krav til innholdet i utredningen. Kraftsystemutredningene utarbeides annethvert år, og består av én grunnlagsrapport med kraftsensitivt innhold som er unntatt offentlighet, og én hovedrapport, hvor begge leveres på PDF-format.

Det er store utfordringer med informasjonen og formatet til kraftsystemutredningene i dag. Blant annet blir informasjonen fort utdatert og den er ikke nødvendigvis konsistent på grunn av manglende standardisering. I tillegg kan det være vanskelig å finne relevant informasjon, fordi man må søke i et stort pdf-dokument. I intervjuer opplyser flere RKSU-ansvarlige at hovedtyngden av «KSU-jobben» er sammenstilling og tekstbehandling av informasjon, og ikke utredningsarbeid.

2.3 Digitalisering av KSU-ordningen

NVE mener digitalisering er et viktig grep for å møte disse utfordringene. NVE utviklet og lanserte derfor PlanNett i 2022. Dette er en digital portal for å vise nettselskapenes utredninger og tiltak. I forbindelse med de regionale kraftsystemutredningene som skulle leveres i 2022, ga vi de utredningsansvarlige mulighetene til å publisere sine fremtidige utredninger og tiltak i PlanNett istedenfor i rapportformat. Flere benyttet seg av denne muligheten, og rundt årsskiftet 2023 har de aller fleste utredningsansvarlige lagt inn *minst* én utredning eller ett tiltak, og til sammen over 600 utredninger og tiltak. Tilbakemeldingene fra de utredningsansvarlige på tjenesten PlanNett er i all hovedsak positive, og vi er sikre på at en slik digitalisering av informasjonen er riktig vei å gå.

NVE ønsker at det meste av den informasjonen vi krever gjennom ny forskrift samles inn gjennom PlanNett. Vi mener en digitalisering av informasjonen er nyttig for å systematisere og aggregere

informasjonen, i tillegg til å gjøre den mer tilgjengelig. Dette vil bidra til en mer koordinert nettutvikling på tvers av eiere og interessenter, bedre informasjon ut til offentligheten og en raskere nettutvikling.

Hovedgrunnen til at vi nå foreslår å endre forskriften, er at vi ønsker å gjøre det obligatorisk å levere informasjon om nettutredninger i PlanNett. I tillegg ønsker vi å endre forskriften slik at vi får en mer standardisert nettutviklingsprosess med kontinuerlig informasjonsutveksling. Vi ønsker ikke å innhente unødvendig informasjon, men legge til rette for en mer fleksibel samhandling mellom nettaktører og relevante interessenter.

Det er viktig å påpeke at vi bare så vidt er i gang med digitaliseringen, både med tanke på hvilken informasjon vi ønsker å samle inn, men også hvordan vi samler den inn. Fremover vil vi jobbe for å gjøre det mulig å levere inn informasjon via API (maskin til maskin) eller lignende for å bidra til standardiserte og automatiserte prosesser. Ikke minst for bedre samhandling mellom ulike prosesser i nettutviklingsprosessen, som for eksempel søknad om godkjent funksjonalitet hos systemansvarlig, og konsesjonsprosessen.

Samtidig ser vi at det fortsatt vil være behov for å utarbeide egne dokumenter og rapporter for å gi tilstrekkelig informasjon og forståelse for behovene for nye nettutbygginger.

2.4 Hovedtrekkene i ny forskrift

2.4.1 Forskriftsfeste en standardisert nettutviklingsprosess

Den største strukturelle endringen i forskriften er at vi forskriftsfester nettutviklingsprosessen, fra prognose og analyse av behov, til besluttet tiltak i nettet. Denne prosessen er visuelt beskrevet i figuren i Vedlegg 1, og går hovedsakelig i tre steg som skal svare ut spørsmålene:

1. Har vi noen behov, og i så fall hvilke? (Prognose og områdestudie)
2. Hvordan kan vi løse behovet? (Konseptvalgutredning)
3. Hva skal vi gjøre for å løse behovene? (Tiltak)

Spørsmålene i disse tre stegene mener vi skal løses gjennom disse tre konkrete aktivitetene, som vi foreslår å forskriftsfeste:

1. **Prognosearbeid og områdestudier** – Denne fasen er en systematisk analyse av scenarier for mulige utviklinger i effektforbruk og produksjon, samt en vurdering av tilstanden og andre driftsmessige forhold i nettet. En områdestudie skal gi en vurdering av behovet for å iverksette tiltak i nettet, ikke en analyse av ulike nettløsninger.
2. **Konseptvalgutredninger** – Når det er identifisert et mulig behov for å gjøre tiltak i nettet, er det neste steget å utrede mulighetsrommet av løsninger som kan løse behovet. Arbeidsomfanget bak en konseptvalgutredning kan omfatte alt fra en analyse som gjøres på én dag, til en som krever flere måneders arbeid.
3. **Tiltak** – Resultatene av en konseptvalgutredning skal peke på det beste konseptet, som vil bestå av ett eller flere konkrete tiltak. Et tiltak er igangsatt når nettselskapet har besluttet å gå videre med disse tiltakene til gjennomføringsfasen, som omfatter planlegging, eventuell konsesjonssøking, bygging og idriftsettelse.

Vi ønsker å endre dagens forskrift til å ikke bare tilpasses denne prosessen, men også å forskriftsfeste den. Det gjør vi fordi prosessen samsvarer godt med prosessen til de aller fleste nettselskap, og vi ønsker å stille ulike krav til de ulike stegene i nettutviklingsprosessen.

2.4.2 Forskriftskravene følger nettutviklingsprosessen

I dag stiller forskriften krav om å levere en oversikt over alle fremtidige investeringer i nettet, samt at alle investeringene skal omfattes av en forenklet samfunnsøkonomisk analyse. Det er noe strengere krav til investeringer som er 0-5 år unna idriftsettelse sammenlignet med 5-10 år, men dette blir allikevel et kunstig skille da det er bedre å sette krav etter hvor prosjektene er i nettutviklingsprosessen, altså om de er i en utredningsfase eller tiltaksfase. I ny forskrift setter vi krav til at prosjekt i utredningsfasen skal inneholde en samfunnsøkonomisk analyse av ulike konsepter eller systemløsninger. Eksempel på ulike systemløsninger er forsyning fra annen stasjon eller på annet spenningsnivå. Når nettselskapene har valgt et tiltak, er ikke de ulike systemløsningene lenger interessant, men ulike *løsningsvalg* må utarbeides til en eventuell konsesjonssøknad. Eksempel på løsningsvalg er kabel istedenfor luftlinje, traséalternativ eller størrelse på transformator.

Ved å dele investeringene/prosjektene i disse fasene blir informasjonskravene vi stiller mer hensiktsmessig. I tillegg vil det gi oss bedre mulighet til en hensiktsmessig involvering av lokale og regionale myndigheter, andre nettselskap og aktører.

Når det gjelder involvering av andre aktører, foreslår vi å fjerne kravene om et kraftsystemutvalg, samt regionale og områdevis kraftsystemmøter. Vi ønsker å erstatte disse med involvering i de ulike fasene i nettutviklingsprosessen. Vi foreslår å stille krav til involvering av andre aktører, men gir nettselskapene frihet til hvordan de ønsker å involvere. Mer om hvorfor og hvordan beskrives blant annet i kapittel 4 senere i dokumentet.

Vi foreslår også å fjerne enkelte krav til å levere informasjon, som f.eks. krav om å levere lastflytskjema, og en liste over punkter uten N-1. Vi foreslår å fjerne disse kravene i hovedsak fordi det er svært få som bruker kraftsystemutredningene som kilde for denne informasjonen.

2.4.3 Nettutreder og nettutviklingskoordinator

Det er nå de utredningsansvarlige som samler inn og fører informasjon om prognoser, utredninger og tiltak (eller investeringer som det heter i dagens forskrift) i kraftsystemutredningene. Vi ønsker at det fremover skal være de ulike anleggskonsesjonærene som utfører prognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger, samt melder inn dette og tiltak i PlanNett. I forskriften bruker vi betegnelsen *nettutreder* om en anleggskonsesjonær som gjennomfører dette. Effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger foreslår vi å kalle for samlebetegnelsen *nettutredninger*.

Som et ledd i å bidra til en koordinert nettutvikling, ønsker vi fortsatt at enkelte utvalgte nettselskap har en overordnet rolle for nettutviklingen i et utvalgt område. I dag heter denne rollen *utredningsansvarlig*. Ettersom den nye forskriften vil presisere at anleggskonsesjonærene har utredningsansvaret for sitt eget nett, vil det være misvisende å fortsette med navnet utredningsansvarlig. Vi foreslår derfor at det nye navnet på disse utvalgte nettselskapene blir *nettutviklingskoordinator*. Navnet beskriver godt den tiltenkte rollen til disse nettselskapene, som i hovedsak blir koordinerende. I noen tilfeller vil det også være aktuelt at nettutviklingskoordinatoren gjennomfører nettutredninger på vegne av andre anleggskonsesjonærer.

2.4.4 Samme krav for alle nettnivå

Statnett er i dag utredningsansvarlig for transmisjonsnett, og forskriften er også inndelt i kapitler der kapittel 3 omhandler regionale kraftsystemutredninger, mens kapittel 4 omhandler kraftsystemutredning for transmisjonsnett. Vi mener det ikke er nødvendig å skille mellom krav for transmisjonsnett og regionalnett i den nye forskriften, fordi kravene vi stiller gjelder uavhengig av nettnivå. Samtidig skal utredningenes omfang også reflekteres i kompleksiteten og omfanget av de undersøkte tiltakene. Det vil derfor i mange tilfeller være naturlig at en utredning i transmisjonsnett er mer omfattende enn en utredning i regionalnett.

Samtidig følger det noen særskilte plikter for Statnett som eier av transmisjonsnett, som gjør at vi legger inne en egen bestemmelse i forskriften med egne plikter for Statnett.

2.4.5 En litt mer fleksibel forskrift

Dagens forskrift stiller en rekke krav til både prosess rundt utarbeidelsen av kraftsystemutredningene, samt detaljerte krav til informasjonsinnholdet i kraftsystemutredningene. Detaljerte krav gjør det lettere for oss som myndighet å følge opp at pliktene vi stiller i forskrift blir fulgt. For eksempel ved at vi stiller krav til hvem som skal inviteres på møter, hva som skal være tema, og at vi skal få tilsendt et referat.

Samtidig får vi tilbakemeldinger på at mange av kravene er for detaljerte og fører til unødvendig ekstraarbeid. De utredningsansvarlige er i hovedsak enige om at den nye forskriften bør legge mer vekt på intensjon med ordningen, og at nettselskapene må gis mer frihet til å tilpasse prosessen etter hva som mest hensiktsmessig for sitt nettområde.

Dette har resultert i et forslag til forskrift som er litt mindre detaljert, for å tilpasse utredningsprosessen til en mer hensiktsmessig prosess. Samtidig ser vi behovet for å konkretisere noen plikter til involvering rundt nettutviklingsprosessen.

3 Krav til innmelding av informasjon i dagens og ny forskrift

I den nye forskriften vil vi stille krav til informasjonsomfang for nettutviklingsprosessen. Mange krav vil bli videreført fra dagens forskrift, noe vil ikke tas med videre og noe nytt vil tilføres. I det følgende kapitlet vil vi gå gjennom informasjonskravene som dagens forskrift stiller til innholdet i grunnlags- og hovedrapporten. Vi omtaler kravene og argumenterer for grunner til å fortsette med kravene, eller til å ta de ut av forskriften. Vi vil så redegjøre for informasjonskravene i forslaget til ny forskrift.

3.1 Informasjonskrav i dagens forskrift

Dagens forskrift om energiutredninger sier at de utredningsansvarlige skal utarbeide en grunnlagsrapport for de regionale kraftsystemutredningene (KSU). Innholdet i denne rapporten er regulert av foe. § 13

Grunnlagsrapporten er unntatt offentlighet, men det skal også utarbeides en offentlig rapport med krav som er regulert av § 14.

Statnett har egne krav til utarbeidelse av kraftsystemutredninger, regulert av §§ 20 og 21.

Intervju med regionale utredningsansvarlige har avdekket at det tar mye tid å utarbeide grunnlags- og hovedrapportene. Spesielt er det innhenting og sammenstilling av informasjonen som tar mye tid.

Vi har ikke kjennskap til hvor mange som bruker informasjon fra den offentlige hovedrapporten. Den mer omfattende grunnlagsrapporten er unntatt offentlighet, og det er kun NVE og aktører med tjenstlige behov som har innsyn i denne. NVE bruker noe av informasjonen videre i sitt arbeid, mens nettselskapene i liten grad bruker informasjon fra andre sine kraftsystemutredninger. Hovedgrunnen til dette er blant annet at informasjonen ikke er detaljert nok, eller at den kan være utdatert.

I forarbeidet til PlanNett¹² ble det klart at den viktigste informasjonen fra KSU er prognoser av fremtidig effektbehov og -produksjon, pågående utredninger og planlagte tiltak i nettet. Vi mener derfor at hovedkravene til informasjonsomfang i den nye forskriften om energiutredninger bør være sentrert rundt disse temaene. Dette innebærer at vi vil kutte noen informasjonskrav fra dagens forskrift, mens andre vil inngå som viktige elementer i prognoser, områdestudier, konseptvalgutredninger og tiltak.

Under følger en gjennomgang av informasjonskravene i dagens forskrift (markert i kursiv skrift), samt hvordan vi foreslår å videreføre, eller ikke videreføre, disse i en ny forskrift. Kravene til kraftsystemutredningen for transmisjonsnettet er i hovedsak de samme som regionalnettet, men vi vil omtale disse kravene spesielt til slutt.

3.1.1 Beskrivelse av tekniske og særegne forhold

¹² [Fra digitalt papir til digital samhandling - En analyse av kraftsystemutredningen](#). NVE 2022

Krav til regional kraftsystemutredning: *Grunnlagsrapporten skal beskrive utredningsprosessen og forutsetningene som ligger til grunn for tekniske og forenklete samfunnsøkonomiske vurderinger. Særegne forhold som er av betydning for kraftsystemet skal beskrives.*

Beskrivelse av tekniske og særegne forhold kan være viktig og relevant informasjon i forbindelse med nettutviklingen, som en viktig begrunnelse eller bakgrunn for å gjøre tiltak i nettet. Vi foreslår derfor å videreføre dette kravet ved at utredningene skal omtale særegne forhold der det har betydning for nettutviklingen.

Forutsetninger som skal ligge til grunn for forenklete samfunnsøkonomiske vurderinger, bør i stor grad følge den kommende veileder for samfunnsøkonomiske analyse for nettanlegg. Der det er behov for å fravike denne, mener vi dette må omtales i utredningene.

3.1.2 Beskrivelse av driften av nettet

Krav: *Det skal gis en beskrivelse av eksisterende overføringsnett som inkluderer beskrivelser av driftsforhold som er av betydning for eksisterende kraftsystem, herunder flaskehalser i nettet, varighetskurver for viktige utvekslingspunkter og kraftledninger som ikke er spenningssatt. Koblingsbilde i nettet ved ulike driftssituasjoner skal angis. Samordningen mellom drift av regional- og transmisjonsnettet i utredningsområdet skal beskrives. Lastflytanalyser for dimensjonerende kraftoverføring i eksisterende nett skal gjennomføres, kommenteres og vedlegges grunnlagsrapporten.*

Beskrivelse av driften av nettet kan være viktig informasjon for behovet for nettutvikling. Samtidig mener vi det er et viktig prinsipp å ikke samle inn data fra kraftsystemet uten at vi vet at dette har en nytteverdi. Spørreundersøkelse blant nettselskapene som i dag omfattes av dagens forskrift, viser at KSUen verken blir brukt som informasjonskilde for koblingsbilde i nettet ved ulike driftssituasjoner, lastflytanalyser, flaskehalser i nettet, eller kraftledninger som ikke er spenningssatt. Her tar heller nettselskapene direkte kontakt for å utveksle slik informasjon. Videre er det sjelden NVE bruker denne informasjonen i sitt arbeid, og vi mener det er mer hensiktsmessig at vi etterspør denne informasjonen ved behov.

Når det gjelder kravet om å liste opp kraftledninger som ikke er spenningssatt, mener vi at det er mindre behov for denne typen informasjon nå enn ved forskriftsendringen i 2012. Det er de siste ti årene ført jevnlig tilsyn med alle nettselskap etter at det i 2013 i energilovsforskriftens § 3-5 a) ble stilt krav til at konsesjonærene til enhver tid plikter å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand. NVE sin vurdering er at disse kravene nå følges opp og at det ikke gir noen merverdi å be om en slik rapportering jevnlig. Ved behov kan konsesjonærene bli bedt om å rapportere dette ved enkelttilfeller eller i forbindelse med tilsyn.

Vi mener at ny forskrift må inneholde krav om at både områdestudier og konseptvalgutredninger må omtale driftsmessige forhold i nettet der det er relevant og har eller kan ha betydning for behovet for nettutvikling.

3.1.3 Energi- og effektdata

Krav: *Grunnlagsrapporten skal angi energi- og effektbalanse, samt data for elektrisitetsproduksjon og -forbruk innenfor utredningsområdet de siste ti år. For alle regionalnettspunkt skal maksimalt effektforbruk, årlig energiforbruk, samt netto utveksling i transmisjonsnettets maksimallasttime angis.*

Historiske måldata for energisystemet kan være interessante tall, og spesielt for å se historisk utvikling sammenlignet med fremtidige prognoser. Av de dataene som nå kreves inn på grunnlag av dagens forskrift, er det maksimalt effektforbruk og -produksjon pr. regional- og transmisjonsnettspunkt som er relevante i forbindelse med nettplassering og dimensjonering av nettanlegg.

Frem til nå er tallene som vi krever, fremstilt som statiske grafer i grunnlagsrapporten. Akkurat hvordan vi vil samle inn og presentere tallene for historisk effektforbruk, er foreløpig ikke klart. I løpet av 2024 ønsker vi å bygge opp en digital løsning for dette med presentasjon av historisk effektforbruk i sammenheng med effektprognoser i PlanNett.

Måleverdier i kraftsystemet er lagret i Elhub¹³, men verdiene gjelder imidlertid kun for sluttforbrukere og produsenter, ikke komponenter i kraftsystemet. Ettersom disse dataene ikke er koblet til en nettmodell, er det heller ikke mulig å bruke disse tallene til å utlede belastningen for ulike punkter i nettet. Vi ser derfor behovet for at ny forskrift har et krav om at nettselskapene skal levere data om historisk effektproduksjon- og forbruk. Data fra Elhub kan derimot brukes til å finne netto elektrisitetsforbruk- eller produksjon for geografiske områder, slik som kommuner, fylke etc.

3.1.4 Forsyningssikkerhet

Krav: Grunnlagsrapporten skal inneholde en vurdering av forsyningssikkerheten i utredningsområdet. En beskrivelse av mulige feilsituasjoner med fokus på langvarige utfall og avbrudd skal gis. Alle utvekslingspunkter i regionalnettet med manglende N-1-forsyning i hele eller deler av året skal omtales. For alle punkter uten N-1 skal det beskrives hvilke tiltak som er nødvendig for å oppnå N-1. Det skal gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av tiltakene.

Områder med mulig dårlig forsyningssikkerhet er viktig informasjon ifm. nettplassering, men også en faktor som det er behov for å vurdere kontinuerlig fra nettselskapenes side. I tillegg bruker NVE vurderingene av forsyningssikkerhet i vårt arbeid med å overvåke kraftsituasjonen. Vi mener derfor dette er viktige vurderinger som naturlig vil inngå i en beskrivelse i en områdestudie.

Vi mener derimot at det i ny forskrift ikke er nødvendig å stille krav om å levere en liste over punkter med manglende N-1¹⁴-forsyning. Dette rapporteringskravet ble innført i 2012 for å sette mer fokus på forsyningssikkerhet i kraftsystemet. En grunn til at vi nå foreslår at det ikke lenger skal være et obligatorisk krav å utarbeide og levere en slik liste, er fordi vi som myndighet i liten grad bruker denne informasjonen i vårt arbeid. Lista har blitt brukt som en slags indikator på driftssikkerheten¹⁵ i kraftsystemet, for eksempel i rapporten «Tilstandsvurdering av kraftforsyningen»¹⁶. Vi mener at antall punkter uten N-1 ikke er en spesielt god indikator på

¹³ <https://elhub.no/>

¹⁴ N-1 brukes som en betegnelse på om kraftsystemet tåler utfall av én enkeltkomponent uten at noen kunder mister strømforsyningen, til alle tider på året.

¹⁵ Kraftsystemets evne til å motstå driftsforstyrrelser uten at gitte grenser overskrides. Med gitte grenser menes termiske overføringsgrenser og spenningsgrenser.

¹⁶ https://publikasjoner.nve.no/rapport/2021/rapport2021_32.pdf

driftssikkerheten. For det første så varierer antallet punkter mye fra år til år. For eksempel ble det i 2014 rapportert 467 punkter med manglende N-1 i regionalnettet. To år senere var antallet redusert til 279. I 2018 var antallet økt til 340 igjen. I hovedsak skyldes variasjonen utbygging av nye anlegg, men også endrede vurderinger knyttet til hva som er et punkt med manglende N-1-forsyning. Om vi over lang tid kunne fått en enhetlig definisjon og bruk av manglende N-1, kunne det i teorien gitt oss en form for indikator på driftssikkerheten i strømmettet. Samtidig mener vi det er usikkert hva man egentlig kan få av nyttig informasjon ut av denne lista.

Det er også et spørsmål om N-1 er en ønsket tilstand eller ikke. I dag er det ikke driftsmessig forsvarlig å tilknytte mer forbruk eller produksjon i store deler av nettet, som betyr at det ikke er ledig kapasitet. Det er altså ikke den fysiske kapasiteten som er brukt opp, men nettselskapenes krav til hva som er driftsmessig forsvarlig som hindrer mer tilknytning, og et N-1-kriterium bidrar til det. Mange ulike typer aktører argumenterer derfor for at man må drifte nettet med større risiko, f.eks. «N-0.9», for å utnytte nettet bedre. En økning i antall punkter med manglende N-1 vil dermed kunne være en indikasjon på at man klarer å utnytte kapasiteten i nettet mer. Det betyr likevel ikke nødvendigvis at driftssikkerheten er mye dårligere. Inntektsreguleringen gir også nettselskapene gode insentiver til å drifte nettet med god driftssikkerhet ettersom avbrudd i strømforsyningen kan medføre høy KILE¹⁷.

På den andre siden vil det for noen områder være fornuftig med høyere driftssikkerhet enn N-1. For eksempel kan N-1-1 være rasjonelt for steder i nettet med jevnt høyt forbruk og potensielt høye KILE-kostnader. N-1-1 innebærer at man kan ha en feil i nettet uten at sluttkunder får avbrudd, samtidig som én nettkomponent (ledning, transformator etc.) er ute til vedlikehold.

Det kan også finnes bedre alternativer enn en liste over manglende N-1, som for eksempel en systematisk analyse av driftssikkerheten i alle punkt, som også kan ta hensyn til beredskap og risikobaserte driftsforhold.

Tilbakemeldinger fra utredningsansvarlige viser også at dette er en liste som få nettselskap bruker internt, og de fleste ser liten nytte i å utarbeide denne lista. Lista er også delvis overlappende med risikovurderinger av punkt i nettet. Nettselskapene må uansett utarbeide etter risikovurderinger etter krav i kraftberedskapsforskriften¹⁸.

Vi foreslår derfor at ny forskrift ikke setter krav om at det skal utarbeides en liste over punkter med N-1, men det vil være naturlig å omtale punkter med mulig dårlig forsyningssikkerhet i områdestudier. Videre er det viktig å presisere at NVE ikke mener dette er informasjon som ikke er viktig, og vi skal ikke utelukke at vi vil kreve en liste over manglende N-1-punkter i nettet senere gjennom enkeltvedtak.

3.1.5 Ledig nettkapasitet

Krav: Grunnlagsrapporten skal inkludere en vurdering av tilgjengelig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon i regionalnettet i utredningsområdet.

¹⁷ Kostnadsjustert inntektsramme ikke levert energi.

¹⁸ Kraftberedskapsforskriften § 2-3.

Dette kravet er tidligere løst ved at utredningsansvarlige har levert en oversikt over ledig nettkapasitet basert på fargekodene grønn, gul og rød, på kommunenivå i utredningsområdet. Ledig kapasitet i nettet, for både produksjon og forbruk, er viktig informasjon for mange aktører. Vi foreslår derfor i ny forskrift å sette et krav om at nettselskapene skal publisere informasjon om ledig kapasitet i nettet, i tillegg til at dette skal omtales i områdestudier.

3.1.6 Prognoser/scenarier for produksjon og forbruk

Krav: Mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet i regionalnettet skal beskrives med et tidsperspektiv på minst 20 år.

Dette kravet innebærer at nettselskapene må lage minst to scenarier for utvikling av effektforbruk og -produksjon i sitt utredningsområde. Vi mener at scenarier for produksjon og forbruk vil være et sentralt element i ny forskrift, og resultatene fra effektprognosene bør inngå som vurderinger for behov for nettutvikling i en områdestudie.

Dette kravet er forslått videreført, med noe mer detaljering knyttet til kravet.

3.1.7 Investeringer

Krav: Ut fra de mulige utviklingene skal alle forventede investeringer beskrives og begrunnes. Det skal gjøres en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av alle forventede investeringer og av alternative løsninger. Forventet idriftsettelse for investering og konsekvenser ved forsinkelser skal fremkomme. Forventede investeringer i transmisjonsnettet som er relevant for det regionale utredningsområdet skal beskrives.

Vi mener deling av fremtidige investeringer (eller planlagte tiltak) i nettet er et av de viktigste elementene for å oppfylle formålet til forskriften. Store deler av PlanNett er også bygget opp for registrering og deling av denne informasjonen. Deling av informasjon knyttet til fremtidige tiltak vil derfor være et sentralt element i ny forskrift.

Vi mener videre det er et behov for å differensiere «investeringer» etter hvilken fase prosjektene befinner seg i. Dagens krav til investeringer medfører sannsynligvis en underrapportering av fremtidige investeringer, fordi forskriften stiller detaljerte krav til prosjekt som bare er på skissestadiet. Forskriften bør derfor skille mellom prosjekter på utredningsstadiet og prosjekter som er besluttet at skal gjennomføres. I PlanNett er alle forventede investeringer delt inn i «konseptvalgutredninger» og «tiltak», og det stilles ulike krav til detaljering og informasjonskrav avhengig av hvor langt disse prosjektene har kommet i planleggingen. I motsetning til i dag vil vi for eksempel ikke stille krav til at det må foreligge en ferdig vurdering av konseptvalgutredninger som ikke er avsluttet. Hvilke krav vi ønsker å stille for prosjekter i utredningsfasen og tiltaksfasen omtaler vi nærmere i kapittel 3.2.

3.1.8 Fleksibilitet og alternativer til nett

Krav: Grunnlagsrapporten skal inneholde en vurdering av forbrukerfleksibilitet og utvikling av andre energibærere enn elektrisitet i utredningsområdet. Herunder skal det gis en vurdering av utvikling av energibruk og hvordan dette påvirker dimensjonering av nettet i utredningsområdet med et tidsperspektiv på minst 20 år.

Vi mener at vurderingen av fleksibilitet og alternativer til nett er viktig informasjon i den tidlige nettplanleggingen. Energilovforskriften §7-1 annet ledd spesifiserer også at

energiplanleggingen skal ta hensyn til dette¹⁹. Dette informasjonskravet har så langt blitt løst ved at utredningsansvarlige skriver en tekst om temaene. Disse tekstene har i stor grad vært generelle og har sjelden omfattet noen konkrete vurderinger knyttet til enkeltutredninger.

Et tiltak for å konkretisere vurderingene av forbrukerfleksibilitet og andre energibærere, er å knytte vurderingene opp mot alle utredninger som gjøres. Vi ønsker derfor å stille krav til at alle utredninger skal inneholde en vurdering på hvordan alternativer til nettutbygging, som forbrukerfleksibilitet eller andre energibærere, kan bidra til å helt eller delvis løse de behovene som er grunnlaget for utredningen. I tillegg foreslår vi å sette krav om at alle tiltak som øker kapasiteten i nettet, ikke bare nye nettanlegg, skal registreres i PlanNett. Dette kan for eksempel være temperaturoppgradering av ledninger, installasjon av systemvern, eller innføring av sensorer i nettet som overvåker driften og gir bedre opplysninger om hva som er driftsmessig forsvarlig å tilknytte av enten forbruk eller produksjon.

I tillegg mener vi at utviklingen av andre energibærere enn elektrisitet, som f.eks. fjernvarme og hydrogen, er naturlig å ta hensyn til i utarbeidelse av effektprognoiser for kraftforbruk. Dette kan være tema som det er relevant å omtale i områdestudier, i den grad det kan ha betydning for utbygging av nettet.

3.1.9 Lastflytanalyser

Krav: Det skal gjennomføres lastflytanalyser for dimensjonerende kraftoverføring med bakgrunn i beskrivelsene gitt for mulige utviklinger i behov for overføringskapasitet. Analysene skal kommenteres og vedlegges grunnlagsrapporten.

En lastflytanalyse er en analyse av belastningen på strømmettet gitt ulike scenarier for produksjon og forbruk, samt andre forhold i nettet. Det er vel liten tvil om at lastflytanalyser er et viktig steg i nettutviklingen for å utforske hvor i nettet det kan være behov for å gjøre tiltak.

Skjema som viser lastflyt som i dag leveres gjennom kraftsystemutredningene har derimot liten bruksverdi, fordi det i liten grad brukes av NVE eller av andre nettselskap. Vi vil derfor ikke stille krav i ny forskrift om at skjematisk framstilling av lastflyt skal leveres, men en tekstlig vurdering og oppsummering av resultatene skal følge med i en områdestudie eller konseptvalgutredning, der analysene viser at det er behov for å gjøre tiltak i nettet.

3.1.10 Tiltak i tilgrensende nett

Krav: Grunnlagsrapporten skal inneholde en oppsummering av områdekonsesjonærenes vurdering, jf. § 12 femte ledd. Utredningsansvarlig skal også gjøre en forenklet samfunnsøkonomisk vurdering av tiltakene som blir utpekt av områdekonsesjonærene.

§12 femte ledd lyder: Områdekonsesjonærer skal i forbindelse med utarbeidelsen av de regionale kraftsystemutredningene gi utredningsansvarlig en oppdatert vurdering av nettsituasjonen mot alle tilgrensende områdekonsesjonærer og mot overliggende nett. Områdekonsesjonærene skal i vurderingen peke ut mulige tiltak i grensesnittet mellom konsesjonsområder og nettnivå som kan være alternativer til investeringer i eget nett.

¹⁹ [Forskrift om produksjon, omforming, overføring, omsetning, fordeling og bruk av energi m.m. \(energilovforskriften\) - Lovdata](#)

Disse kravene ble innført i 2017 etter at rapporten «Et bedre organisert strømnett»,²⁰ anbefalte å innlemme lokalt distribusjonsnett i arbeidet med kraftsystemutredningene.

Prinsippet om å innlemme lokalt distribusjonsnett for nettutviklingen er veldig viktig. Vi foreslår ta med dette videre i en forskrift, men mener at vurderingene knyttet til løsninger for distribusjonsnett må inkluderes i arbeidet med konseptvalgutredninger, der det er relevant.

Vi mener riktignok det ikke er nødvendig å videreføre kravet om at nettsituasjonen for alle grenseflater mellom områdekonsesjonærer skal vurderes. Heller ikke kravet til å utarbeide en samfunnsøkonomisk vurdering for eventuelle tiltak, mener vi det er grunn til å videreføre. For det første har disse kravene vært gjeldende for tre perioder med kraftsystemutredninger, og det er dermed allerede gjort grundige vurderinger av alle eksisterende grenseflater mellom områdekonsesjonærer. Tilbakemeldinger fra de utredningsansvarlige nettselskapene er også at dette kravet i liten grad har påvirket nettutviklingen fordi de fleste - ifølge dem selv – uansett har god kontakt og kommunikasjon på tvers av eiergrenser. De svarer at det i noen tilfeller er avdekket muligheter for forsyning på tvers av eiergrenser, men at det ikke er gjennomført tiltak fordi det ikke er rasjonelt. Enkelte melder om at det er avdekket løsninger i lokalt distribusjonsnett som alternativ til regionalt distribusjonsnett.

Vi foreslår at ny forskrift delvis viderefører disse kravene, ved at konseptvalgutredninger skal undersøke mulighetene for at behovet (som er utgangspunktet for utredningen) kan løses enten ved å bygge ut nettet til tilgrensende eier eller underliggende nettnivå. Dette er også etter vår mening det viktigste kravet fra dagens forskrift under dette temaet.

3.1.11 Egne informasjonskrav i KSU for transmisjonsnett

Kravene til innhold av kraftsystemutredning for transmisjonsnett er i stor grad den samme som for de regionale kraftsystemutredningene, med unntak av noen enkeltkrav. Statnett skal beskrive forholdet til europeiske tiårsnettplaner, de skal beskrive bruken av systemvern, og de skal hvert år levere en investeringsplan til NVE.

Investeringsplanen vil ivaretas av det vi foreslår som krav knyttet til «tiltak» som alle anleggskonsesjonærer skal levere. Kravene vi stiller for innlevering av disse tiltakene tilsvarer kravene som vi i dag stiller til investeringsplanen, med unntak av at informasjon skal oppdateres uten ugrunnet opphold, og ikke hvert år.

Beskrivelsen av bruken av systemvern kan være interessant informasjon, men vi har ikke avdekket at oversikten i Statnett sin KSU brukes som en kilde til denne informasjonen. NVE har heller ikke behov for at en slik liste leveres inn til oss med jevne mellomrom. Bruk av systemvern kan derimot være relevant for behovet for nettutbygging. Det betyr at vi ønsker at bruken av systemvern omtales for områdestudier og konseptvalgutredninger, der dette har eller kan ha betydning for tiltak i nettet.

Det står i elmarkedsdirektivet²¹ (2009/72/EF) artikkel 37 nr. 1 bokstav g at reguleringsmyndigheten skal følge med på transmisjonssystemoperatørenes investeringsplaner

²⁰https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/oed/pdf_filer_2/rapport_et_bedre_organisert_stroemnett.pdf

²¹ [Directive 2009/72/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 concerning common rules for the internal market in electricity and repealing Directive 2003/54/EC \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32009L0072&fromDoc=32009L0072-01&fromUri=32009L0072-01)

og gi en vurdering i årlig rapport av om planene samsvarer med den tiårige europeiske nettutviklingsplanen. Vi foreslår derfor at ny forskrift viderefører kravet om at Statnett sine nettutredninger skal ta hensyn til europeiske tiårsnettplaner..

3.2 Informasjon som skal meldes inn etter ny forskrift

Krav til hvilken informasjon som skal meldes inn etter ny forskrift vil i stor grad følge stegene i nettutviklingsprosessen som vi tidligere har forklart, med effektprognoser, områdestudier, konseptvalgutredninger og tiltak. I det følgende vil vi beskrive hvilken informasjon som skal meldes inn på hvert av disse stegene.

Sentrale begrep som vi foreslår i ny forskrift, og som vi bruker i dette høringsdokumentet er nettutreder, nettutredning og nettutviklingskoordinator. Begrepene forklares kort under, og forklares nærmere senere i dokumentet.

Nettutreder – I ny forskrift sier vi at alle er ansvarlige for å utrede eget nett, slik at alle anleggskonsesjonærer med nettanlegg over 33 kV i utgangspunktet er en nettutreder. En anleggskonsesjonær kan overlate ansvaret for enkeltutredninger til nettutviklingskoordinatoren for sitt område.

Nettutredning – Samlebegrep for effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger. Utredninger som nettuttrederen i utgangspunktet har ansvar for selv.

Nettutviklingskoordinator – Ny rolle som erstatter dagens utredningsansvarlig. Rollen er i utgangspunktet en koordineringsrolle for nettutredninger innen et avgrenset område (omtrent tilsvarende dagens utredningsområder), men nettutviklingskoordinatoren kan utføre utredninger på vegne av andre.

Tilgrensende nett – Begrepet tilgrensende nett er delvis brukt i dagens forskrift, hvor det i § 12 står «Områdekonsesjonærer skal i forbindelse med utarbeidelsen av de regionale kraftsystemutredningene gi utredningsansvarlig en oppdatert vurdering av nettsituasjonen mot alle tilgrensende områdekonsesjonærer og mot overliggende nett.» Vi mener at tilgrensende nett bør omfatte alle nett som er elektrisk sammenkoblet, også overliggende nett og sideliggende anleggskonsesjonærer. Det kan også i enkelte tilfeller inkludere geografiske tilgrensende nett som pr. nå ikke er elektrisk sammenkoblet, men som det kan være aktuelt å koble sammen i fremtiden. Denne vurderingen må det være opptil den enkelte netteier å ta, i aktuelle områdestudier og konseptvalgutredninger.

3.2.1 Effektprognoser (scenarier)

Prognoser, eller scenarier, for effektforbruk og -produksjon er et sentralt element i vurderingen av behovet for nettutvikling. Det er i dag et krav om at nettselskapene skal utvikle to scenarier for behovet for nettutvikling de neste 20 årene. I dette ligger en framskriving av alminnelig forbruk, samt en vurdering på utvikling av industriforbruk og kraftproduksjon, delvis basert på tilknytningshenvisninger.

3.2.1.1 Alle anleggskonsesjonærer skal utarbeide effektprognoser

I tråd med at alle anleggskonsesjonærer med nettanlegg på minst 33 kV skal ha utredningsansvar for sitt eget nett, skal også effektprognosene utføres av den som eier nettet. I

de tilfellene der det er flere netteiere for hvert punkt i nettet (transformatorstasjon), skal effektprognoser for belastning på lavspennet samleskinne utføres av den som eier samleskinna. Nettutviklingskoordinatoren kan, som beskrevet senere i kapittel 4.1.1, gjennomføre effektprognoser på vegne av andre anleggskonsesjonærer.

3.2.1.2 Det skal lages effektprognoser for de neste 20 årene

Vi mener at horisonten for prognosene for effektproduksjon og -forbruk fortsatt skal være 20 år, og at de skal oppdateres hvert år.

Enkelte utredningsansvarlige har gitt innspill på at det er svært krevende å lage effektprognoser for så langt som 20 år frem i tid. De mener det er for mange usikkerheter som spiller inn i behovet for nytt nett på så lang sikt, og at slike effektprognoser blir nærmest verdiløse. Vi er delvis enige i disse synspunktene. Vi ser at det er vanskelig å lage effektprognoser for så langt frem i tid som 20 år, og som samtidig vil stemme med virkeligheten. Samtidig mener vi at en prognose som ikke vil være helt korrekt er bedre enn ingen prognose. De nettanleggene som bygges i dag, har en levetid på minst 60 år. I dette bildet er 20 år ikke spesielt lenge. Det er heller ikke nødvendigvis et mål å lage prognoser som vil stemme helt med fremtiden, men det er viktig å utarbeide scenarier med tanke på hvordan utviklingen *kan* bli, og tilpasse anleggene etter dette. For eksempel er vi nå inne i en periode med mye elektrifisering, og i forbindelse med dette er det åpenbart at behovet for mer kapasitet i strømmettet vil øke fremover. Spesielt kan dette påvirke behovet for nett i områder som i dag har høyt forbruk av fossile brensler. Dette er betraktninger som bør med i en fremtidig prognose, og som tilsier at det kan være viktig å tilrettelegge for et kommende høyt forbruk, spesielt hvis dette medfører lave ekstrakostnader i de anleggene man bygger nå. For eksempel koster det bare rundt 5-10 prosent mer å legge kabler som er tilrettelagt for 132 kV sammenlignet med 66 kV, men kapasiteten til disse kablene vil dobles med et høyere spenningsnivå.

3.2.1.3 Effektprognosene skal være oppdaterte

Prognosene oppdateres i dag samtidig med resten av kraftsystemutredningene, med en frekvens på to år. Ettersom en prognose kan være ganske utdatert når den er to år gammel, foreslår vi nå å stille krav til at den skal oppdateres ved ny informasjon om vesentlig nytt forbruk eller produksjon som sannsynligvis vil realiseres. Om det ikke oppstår vesentlig ny informasjon, må prognosene uansett oppdateres etter to år.

3.2.1.4 Vi ønsker effektprognoser på stasjonsnivå

Det er i dag anbefalt, men ikke et forskriftskrav, å lage prognosene for hvert punkt (stasjon) i nettet. I ny forskrift ønsker vi å gjøre dette til et krav. En viktig grunn til det er at det kan være et nyttig verktøy for å se på fremtidig effektbehov i utvalgte områder, og ikke bare for et helt utredningsområde som i dag. En annen grunn er at vi ser at effektprognoser, fremtidige tiltak, og informasjon om tilgjengelig kapasitet nå og i fremtiden, er informasjon som vi ønsker å systematisere, blant annet for å kunne lage et felles grunnlag for kapasitetskart. Dette er et arbeid som ligger lengre frem i tid å fullføre, men vi ser at effektprognoser pr. stasjon kan være en viktig forutsetning for dette.

Effektprognoser pr. punkt er en anbefalt metode i veilederen til KSU, og dette er noe de fleste utredningsansvarlige gjør allerede. Merarbeidet av dette forskriftskravet blir altså lite. Unntaket er for nett som driftes masket, og der det kan være vanskelig å allokere forbruket til én enkelt stasjon. Vi har vurdert å åpne for at effektprognosene kan slås sammen for flere stasjoner, men vi mener at dette vil senere vil gi store svakheter i oppbyggingen av en fremtidig prognosemodul.

For å kunne bruke effektprognosene videre er det viktig at det utarbeides scenarier for både maksimal forbruk og lav produksjon, samt maksimal produksjon og lavt forbruk. Det skal også komme frem når på året det er forventet at dette inntreffer.

3.2.1.5 Nettutreder skal aktivt avdekke etterspørsel etter nettkapasitet

De siste årene har etterspørsel etter nett steget kraftig, og det er nå fullt mange steder i nettet. Statnett har i flere landsdeler et volum på tilknytningshenvendelsene som langt overstiger ledig og planlagt kapasitet. Enkelte steder er volumet høyere enn det eksisterende forbruket.

En åpenbar hovedkilde til effektprognosene er tilknytningshenvendelser. I tillegg til tilknytningshenvendelsene mener vi at nettutreder også skal gjøre aktive forsøk på å avdekke behovet for nytt nett gjennom kontakt med lokale og regionale planmyndigheter. Dette kan blant annet være informasjon om planlagt næringsutvikling, områdeutvikling og arealplaner, og kommunenes og aktørers planer for klimaomstilling og elektrifisering. Vi ønsker ikke å legge noen føringer på hvem som skal ha den direkte kontakten med kommunene, og det kan være fornuftig at det er områdekonsesjonæren som videreformidler informasjon til eier av regionalnett, i de tilfeller dette ikke er samme aktør.

3.2.2 Områdestudie (behovsanalyse)

For at nettselskapene skal avdekke behovet for nettutvikling tidlig, samt skaffe et bedre underlag for utarbeidelse av utredninger og tiltak, vil vi forskriftsfeste at anleggskonsesjonærer i regional- og transmisjonsnettet (nettutredere) skal gjennomføre områdestudier med en viss hyppighet. En områdestudie skal være en beskrivelse av nettet innen et naturlig avgrenset nettområde. Beskrivelsen skal utarbeides i lys av effektprognoser for forbruk og produksjon, tilstand og reinvesteringsbehov i nettet, samt andre driftsmessige forhold. En slik studie kan også omtales som en behovsanalyse, og hovedformålet med studien er å finne ut om disse eller andre faktorer medfører et behov for å gjøre tiltak i nettet (eller i det minste utrede videre om det skal gjøres noe). Nettmessige forhold av betydning for andre nettnivå innen området bør også omtales.

Nettutrederen kan selv bestemme omfanget av området, men det bør være basert på nettmessige forhold og av en viss størrelse for å se sammenhengen i nettet. Området som omfattes av en områdestudie kan omfatte flere netteiere. I mange tilfeller bør områdestudiene omfatte flere netteiere, for å se på nettstrukturen og behovene uten begrensningene til eierskap. Se mer i kapittel 3.2.2.2. Til sammen skal alle områdestudiene sørge for at alle punkt i nettet skal være omfattet av en eller flere områdestudier som ikke er eldre enn to år.

Tilbakemeldinger fra nettselskapene viser at det ofte er slik nettselskapene selv jobber, og kraftsystemutredningene er allerede delt inn i områder som kan minne om slike områdestudier.

Vi mener at hver regional- eller transmisjonsnettstasjon som minimum må inngå i en områdestudie innen en periode på to år. Videre ønsker vi å legge til rette for at PlanNett skal samle inn nødvendig informasjon om områdestudiene jevnlig, og at det skal være lett å oppdatere disse med ny informasjon.

3.2.2.1 Krav til innhold i områdestudier

Innholdet i en områdestudie kan variere mellom nettutredere, områder som studeres og hva som kan være tema for studien. For å sikre et minimum av konsistent innhold vil vi forskriftsfeste

krav til innholdet i områdestudiene. Vi mener en områdestudie som minimum skal inneholde en overordnet beskrivelse av:

- eksisterende nett og ledig kapasitet
- forsyningssikkerheten i dagens nett
- tilstand og reinvesteringsbehov i nettet
- mulige begrensninger i fremtidig nettkapasitet basert på effektprognoser

I tillegg skal andre tema omtales hvis det kan ha betydning for behovet for nettutvikling, som f.eks. driftsforhold og systemjording.

Med «beskrivelse av eksisterende nett» mener vi for eksempel en beskrivelse av spenningsnivå og eventuelle planer for å oppgradere spenningsnivået for området, dominerende flyt i nettet og særegne forhold for nettet i området som naturpåkjenninger.

En beskrivelse av forsyningssikkerheten er en videreføring av dagens krav om at kraftsystemutredningen *«...skal inneholde en vurdering av forsyningssikkerheten i utredningsområdet. En beskrivelse av mulige feilsituasjoner med fokus på langvarige utfall og avbrudd skal gis.»* Vi forventer derfor at disse momentene som er omtalt tidligere, videreføres til områdestudiene. Det er også viktig å beskrive effektbalansen, og spesielt kommentere punkter som er avhengig av lokal produksjon for effektsikkerheten. Beskrivelsen av sårbare punkter bør ha sammenheng med risikovurderinger som er pålagt gjennom kraftberedskapsforskriften.

Resultatene fra studien skal peke på hvor det er eller kan være behov for å iverksette tiltak i nettet. Den kan også skissere noen mulige (nett)løsninger eller en fremtidig plan for nettet, men det er ikke et krav. Mulige (nett)løsninger skal analyseres videre i konseptvalgutredninger før man beslutter endelige netttiltak.

PlanNett er pr. nå ikke tilstrekkelig godt tilpasset til å motta all informasjon som vi etterspør i en områdestudie. Vi vil videreutvikle PlanNett slik at informasjonen som kan legges inn samsvarer med det vi krever.

Det er viktig å presisere at dette er minimumskrav til en standardisert områdestudie. Det er ingen ting i veien for å utarbeide områdestudier med annet fokusområde enn de som skisseres i den standardiserte studien, eller at flere punkt i nettet inngår i flere områdestudier.

Vi vil ikke sette krav om å levere inn lastflyt- eller utfallsanalyser fra en områdestudie. Slike analyser er imidlertid nødvendig bakgrunnsarbeid for å kunne identifisere områder i nettet som bør utredes i egne konseptvalgutredninger.

3.2.2.2 Samhandling og involvering

Som nevnt tidligere skal nettselskapene selv bestemme omfanget av området, men det bør være av en viss størrelse for å se sammenhengen i nettet. Områdets avgrensning bør også være basert på nettets sammensetning, uavhengig av eierskap. Med andre ord vil det være områdestudier der flere netteiere er inkludert i studien, og alle anleggskonsesjonærer som omfattes skal være deltakere i studien.

Hvis en områdestudie omfatter flere netteiere, vil det være naturlig at den anleggskonsesjonæren som eier flest stasjoner innen området er ansvarlig for studien. Å være ansvarlig for studien innebærer å sørge for fremdrift i arbeidet, registrere studien i plannett.nve.no, og eventuelt skrive et notat/rapport som oppsummerer områdestudien. Det kan være aktuelt at nettutviklingskoordinator gjennomfører studien selv om det er for et område

som ikke inkluderer nettanlegg som koordinatoren eier. Ved uenigheter om hvem som skal utføre studien kan NVE peke på en nettutreder som skal være ansvarlig for studien.

For å sikre god koordinering mellom nettnivå skal aktuell nettutviklingskoordinator informeres om studien når den settes i gang. Nettutviklingskoordinatoren skal ved behov vurdere omfanget av studien, og bidra med veiledning. Grunnen er at vi forventer at nettutviklingskoordinatoren gir råd om metodikk, forutsetninger og andre relevante forhold, enten hvis nettuttrederen ber om det, eller at nettutviklingskoordinatoren mener det er nødvendig for å sikre tilstrekkelig kvalitet på studien. Dette er et minstekrav og nettutviklingskoordinatoren står fritt til å vurdere andre forhold ved områdestudien.

3.2.3 Konseptvalgutredninger (KVU)

En svært sentral del av nettutviklingen er en analyse, eller utredning, av hvordan det er mulig å løse eventuelle behov og utfordringer knyttet til strømmettet. Disse behovene kan enten være avdekket i en områdestudie eller dukke opp gjennom en tilknytningshenvendelse. En slik analyse kaller vi for en konseptvalgutredning (KVU), og omfatter en samfunnsøkonomisk utredning av ulike konsepter, eller systemtekniske måter å løse behovet på. Eksempel på ulike konsept er forsyning fra annen stasjon eller på annet spenningsnivå.

Formålet med å sette krav til konseptvalgutredninger i forskrift er å oppnå en mer standardisert nettutviklingsprosess på tvers av nettselskaper, sikre at tiltak som senere konsesjonssøkes bygger på tilstrekkelige analyser, er samfunnsøkonomisk lønnsomme og bidrar til at aktuelle interessenter informeres og involveres i konseptvalg.

3.2.3.1 Krav til innhold i konseptvalgutredninger

Mange forbinder begrepet konseptvalgutredninger med store analyser som er omfattet av forskrift om ekstern kvalitetssikring²². Vi bruker begrepet om alle analyser (som omfatter flere konsept) før man beslutter investeringer i nye tiltak, enten arbeidsomfanget er dager eller måneder.

Vi foreslår at slike analyser skal gjøres etter «anerkjente metoder». I hovedsak baserer anerkjente metoder for samfunnsøkonomiske analyser seg på de samme prinsippene som omfatter:

- En problembeskrivelse, samt et nullalternativ (hva skjer i fravær av nye tiltak?), og hva man ønsker å oppnå.
- Identifisering og beskrivelse alle relevante tiltak (konsepter)
- Kartlegging og beskrivelse av påvirkning på berørte grupper/områder
- Tallfesting og verdsetting av prissatte virkninger, og beskrivelse av de ikke-prissatte virkningene
- Vurdering av om nyttevirkningene er større enn kostnadene
- Usikkerhetsanalyse av de analyserte konseptene
- Eventuelle fordelingsvirkninger og behov for kompenserende aktiviteter
- Samlet vurdering og anbefaling av tiltak

²² <https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2013-06-21-681>

NVE jobber nå med å utvikle en sektorveileder for samfunnsøkonomisk analyse av nettanlegg, og inntil da kan DFØ sin veileder for samfunnsøkonomiske analyser²³, gi bedre forståelse for de ulike trinnene i en slik analyse.

Et sentralt poeng i veilederen til DFØ og våre krav, er at analysene skal skaleres etter omfanget og kompleksiteten i det identifiserte problemet. Videre kan én konseptvalgutredning omfatte flere tiltak. Eksempel på ulike systemløsninger, eller konsepter, kan være forsyning fra annen stasjon, på annet spenningsnivå, en betydelig utsettelse av investeringer og/eller driftsløsninger som ikke innebærer nye nettiltak. Ulike konsepter må ikke forveksles med ulike løsningsvalg som skal beskrives nærmere i en konsesjonssøknad. Eksempel på ulike løsningsvalg er kabel istedenfor luftledning, alternative traséer, gassisolert vs. luftisolerte koblingsanlegg eller størrelse på trafo. Forskjellen mellom konsept og løsningsvalg er også beskrevet i «Vi bygger Norge – om utbygging av strømmettet» (Meld. St. 14 (2011-2012))²⁴

I ny forskrift foreslår vi krav om at det skal analyseres flere konsepter, inkludert et nullalternativ. Videre ønsker vi at det skal gjøres en vurdering av om det identifiserte problemet kan løses helt eller delvis ved hjelp av:

- Økt nettutnyttelse (f.eks. sensorer, dynamiske overføringsgrenser)
- Andre alternativer til nettutbygging (f.eks. bruk av fjernvarme eller forbrukerfleksibilitet)
- Tiltak i tilgrensende nettområder og underliggende nett

Ett eller flere av de analyserte konseptene kan også omfatte punktene over. Med disse kravene viderefører vi dagens krav om å gjøre en vurdering av forbrukerfleksibilitet og andre energibærere (§ 13 syvende ledd og § 14 syvende ledd i dagens forskrift). Men disse vurderingene blir nå knyttet opp mot helt konkrete behov i nettet, og ikke generelt for et helt utredningsområde.

Ved å sette krav om at man også skal undersøke muligheten til å løse behovet med tiltak i tilgrensende nettområder, vil vi delvis videreføre kravet i dagens forskrift, § 12 tredje ledd og § 13 niende ledd. Sammenlignet med i dag vil omfanget av oppgaven bli noe mindre, men vi mener dette er en mer fornuftig tilnærming, jamfør argumentasjonen i kapittel 3.1.10.

3.2.3.2 Samhandling og involvering

En konseptvalgutredning er en studie av ulike nettløsninger (systemløsninger), og vi mener behovet for koordinering og samhandling med andre aktører er stor i forbindelse med denne fasen. Spesielt er det knyttet til koordinering med tilgrensende nettselskap, for å avklare behovet for en koordinert nettvikling mellom ulike eiere. Aktuelle tema i denne sammenhengen kan være knyttet til om tilgrensende nettselskap også ser behov for nettvikling i sitt nett, som bør sees i sammenheng med den aktuelle utredningen. Det må også undersøkes om utbygging av nettet hos tilgrensende nettselskap er en mulig løsning for å løse det opprinnelige behovet, jamfør tidligere omtale under 3.2.3.1.

²³<https://dfo.no/sites/default/files/fagomr%C3%A5der/Utredninger/Veileder-i-samfunnsokonomiske-analyser.pdf>

²⁴ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-14-20112012/id673807/?ch=7> (Boks 7.2)

I tillegg til å involvere tilgrensende nettselskap, er det på utredningsstadiet viktig å informere lokale og regionale myndigheter om behovet og mulige nettløsninger.

Vi mener at forskriften bør stille strengere krav til involvering av lokale og regionale myndigheter enn andre aktører som store forbrukere og produsenter. Det er fordi deres interesser også ivaretas av andre prosesser, som for eksempel tilknytningsplikten. Mer om involvering av andre aktører omtales i kapittel 4.

3.2.4 Krav til innmelding av tiltak

Når et selskap har besluttet et konsept fra en KVV, går konseptet over til tiltaksfasen. Denne fasen innebærer planlegging av det konkrete tiltaket, konsesjonsbehandling for det som er søknadspliktig, gjennomføring (bygging), idriftsettelse og overlevering av prosjektet til driftsdelen av nettselskapet.

Formålet med å sette krav til å melde inn tiltak i PlanNett, er å gi informasjon til andre interessenter om kommende og pågående netttiltak, og å dele informasjon om fremdriftsplaner til andre nettselskap for å eventuelt koordinere tiltakene. En oversikt over tiltak med tilhørende investeringskostnader vil også gi en oversikt over fremtidige kostnader for nettet, med muligheter til å sortere på nettnivå, selskap og geografi.

Med «netttiltak» mener vi alle tiltak for å opprettholde eller øke kapasiteten i nettet, ikke bare bygging av tradisjonelle nettanlegg som ledninger og transformatorer. Eksempel på dette kan være innføring av overvåking av nettanlegg for å kunne øke nettutnyttelsen uten at dette går utover det som anses som driftsmessig forsvarlig.

Det er ikke hensiktsmessig å stille krav om at *alle* tiltak som gjøres i nettet skal meldes inn. Det er utfordrende å sette en klar grense for dette. Dagens forskrift sier at alle investeringer skal meldes inn i kraftsystemutredningene, men i veilederen er det presisert at samfunnsøkonomiske analyser av investeringer under 10 millioner kroner kan gjennomføres med forenklete beregninger. Ettersom vi krever ganske lite informasjon for tiltak som meldes inn, er det ikke aktuelt å differensiere på informasjonskravene. Det er likevel behov for å sette noen retningslinjer på hvilke nett-tiltak som meldes inn i PlanNett. Det kan være alle tiltak i regional- og transmisjonsnettet som:

- krever søknad om anleggskonsesjon etter energiloven §3-1
- krever søknad om godkjent funksjonalitet etter systemansvarsforskriften §14.
- øker kapasiteten i nettet
- er vesentlige reinvesteringer

Vi mener listen over kan være gode retningslinjer, men ønsker gjerne innspill på dette. Hva som er «vesentlige reinvesteringer» blir en skjønnsmessig vurdering, men vi ønsker at alle tiltak med en kostnad av betydning meldes inn. I denne sammenhengen vil nok ikke en reinvestering av en enkelt strømtrafo kvalifisere for innmelding av tiltak, mens reinvestering av flere bryterfelt vil gjøre det.

I forskriften foreslår vi å sette som krav at tiltakene som meldes inn i PlanNett skal inneholde:

- beskrivelse av hva som skal gjennomføres, inkludert behov og begrunnelse
- kostnadsanslag
- geografisk kartfesting

- fremdriftsplan
- status for fremdrift
- nettutreders kontaktinformasjon
- informasjon om eventuelle involverte nettselskap

I tillegg foreslår vi å stille krav om begrunnelse for endringer i både kostnader og fremdriftsplan.

Beskrivelse av hvilke tiltak som skal gjennomføres, baserer seg i dag på fritekst. Dette kan også endres fremover ved at tiltakene skal beskrives gjennom standardiserte kategorier for f.eks. spenningsnivå og type komponent. Det kan også være at det blir aktuelt å integrere informasjon om tiltak med dagens nettkomponenter, slik registrering av anleggsdata hos systemansvarlig etter fos-§14, er bygget opp. Dette er en pågående prosess for digitaliseringsinitiativ mellom myndighetene og bransjen, og mye av hensikten er å spare arbeid og tid både for myndigheter, systemansvarlig og tiltakshavere. Hvis det foreligger en konseptvalgutredning for tiltaket, er dette trolig tilstrekkelig behov og begrunnelse for tiltaket.

Fremdriftsplanen skal inneholde tidspunkt for byggestart, idriftsettelse og avslutning av prosjekt. Dette er informasjon som vi også krever i PlanNett nå. Vi vil også legge til estimert tidspunkt for innsendt konsesjonssøknad, og vi vil legge opp til at NVE skal utarbeide veiledende tider for saksbehandlingstid for nettanlegg basert på erfaringstall og type tiltak, spenningsnivå, evt. lengde på ledning etc., og basert på dette kan tiltakshaver sette en antatt tid for når konsesjonen foreligger. Dette vil bidra til at anleggskonsesjonærene kan gi et bedre estimat for byggestart og idriftsettelse. Videre vil det være naturlig at nøyaktigheten i tidspunktangivelsen er bedre jo nærmere i tid man er. For eksempel vil vi forvente at anleggskonsesjonær kan gi et estimat på hvilket kvartal eller måned som de forventer å sende konsesjonssøknad når de er i planleggingsfasen, men at tidspunkt for idriftsettelse kan være et spenn i år etter endelig konsesjonsvedtak.

PlanNett har i dag funksjonalitet for å motta informasjon knyttet til tiltakene, men sammenlignet med i dag kan det forekomme endringer i hvordan og på hvilket format vi ønsker å kreve dette. For eksempel krever vi at kartfesting av et tiltak baserer seg på et enkelt kartfestingspunkt med gps-koordinater. For transformatorer og stasjoner kan dette være en god løsning. For tiltak på eksisterende eller nye ledninger er dette åpenbart en ikke optimal løsning. Det kan være at vi i fremtiden vil legge opp til at PlanNett krever geografisk informasjon på en annen måte enn i dag.

3.2.5 Nettutredere skal vise informasjon om ledig nettkapasitet

Forskriften stiller i dag krav om at kraftsystemutredningene skal vise ledig nettkapasitet for innmating av ny kraftproduksjon. Vi mener at informasjon om ledig nettkapasitet for forbruk er minst like viktig. Viktigheten av dette er også understreket i Strømnettutvalgets rapport «NOU 2022:6 – Nett i tide» (kapittel 7.2.1) og regjeringens handlingsplan for raskere nett²⁵ der det blant annet står (kap. 3.3):

«For å gjøre det enklere for nye kunder å ta informerte beslutninger om lokalisering, bør nettselskapene gi god informasjon om hvor det er, og vil bli, kapasitet i nettet.»

²⁵<https://www.regjeringen.no/globalassets/departementene/oed/ingrid/regjeringens-handlingsplan-for-raskere-nettutbygging-og-bedre-utnyttelse-av-nettet.pdf>

Vi mener det er fornuftig at ny forskrift om energiutredninger viderefører dagens krav om at man skal vise ledig kapasitet for innmating av ny kraftproduksjon, men også at vi utvider dette til å gjelde uttak av kraft. Vi setter derfor i ny forskrift et eget krav om at nettutrederne skal publisere informasjon om ledig kapasitet i dagens og et mulig fremtidig nett. Dette vil være informasjon som er basert på effektprognoser, nettutredninger og tiltak.

Hva som i praksis vil være den beste metoden for å vise denne informasjonen, mener vi det er for tidlig å mene noe om. Mange ønsker seg et digitalt kartverktøy som viser ledig nettkapasitet. Vi ser nå at det er mange initiativ på gang for å synliggjøre ledig kapasitet i strømmettet, f.eks. WattApp²⁶ og DataArena²⁷. Vi ser at slike løsninger er en fornuftig innfallsvinkel til temaet, men vi mener at bransjen må få lov til å videreutvikle disse løsningene før vi eventuelt stiller strengere krav til hvordan informasjon om ledig nettkapasitet skal vises.

3.3 Offentliggjøring av informasjon fra kraftsystemutredningene

Forskriften stiller i dag krav om at man skal utarbeide en grunnlagsrapport som skal være unntatt offentligheten, og en hovedrapport som er offentlig. Hovedrapporten skal være et sammendrag av grunnlagsrapporten, med fokus på offentlig informasjon som har interesse for allmenheten.

Informasjonen som legges ut på PlanNett er i utgangspunktet offentlig, med mindre det gjelder informasjonen som skal skjermes fordi den er å anse som forretningshemmeligheter eller kraftsensitiv. Det er nettselskapene selv som skal identifisere slik informasjon basert på kraftberedskapsforskriften (kbef) og dens veileder. Informasjonen vil da kun være tilgjengelig for NVE og evt. Statnett. Det kan være aktuelt at vi i fremtiden skjermer enkelte informasjonselementer som legges inn i PlanNett for offentligheten, etter hvert som vi utvider funksjonaliteten i PlanNett.

Vi vil presisere denne plikten i forskriften ved å stille krav om at *«Nettutrederen skal sørge for å identifisere og beskytte opplysninger i nettutredninger som inneholder taushetsbelagte opplysninger ved innmelding til NVE.»*

²⁶ <https://www.wattapp.no/>

²⁷ <https://kart.dataarena.no/>

4 Roller, aktører, involvering og koordinering

Et av hovedformålene med forskrift om energikutredninger er å sikre en koordinert nettutvikling på tvers av eiergrenser. Både mellom tilgrensende, over- og underliggende nettselskap. Dette er spesielt viktig i den tidsperioden vi er inne i med høyt investeringsnivå både i transmisjonsnett og regionalnettet (eller det regionale distribusjonsnett).

Intensjonen med regulering av nettutviklingsprosessen er rett informasjon, til rett tid, til rett aktør. Å utforme en regulering som sikrer at dette skjer er imidlertid utfordrende. En overordnet regulering kan føre til at viktige aktører eller informasjon blir utelatt. En detaljert regulering vil trolig medføre krav som fører til unødvendig merarbeid.

Vi forsøker i ny forskrift å legge om til en noe mer fleksibel regulering enn dagens forskrift. Vi foreslår å fjerne kravene om enkelte møter, men setter krav om et minimumsnivå for hvilke aktører som skal motta informasjon eller involveres i nettutviklingsprosessen.

4.1 Det er behov for regionale nettutviklingskoordinatorer

En stor forskjell fra dagens forskrift, er at rollen som utredningsansvarlig og ansvaret for å utforme kraftsystemutredninger faller bort i sin nåværende form gjennom overgangen til PlanNett. I PlanNett er det lagt opp til at det er den enkelte anleggskosesjonær som skal utføre og publisere analyser som områdestudier, konseptvalgutredninger og netttiltak. PlanNett bør i seg selv bidra til bedre koordinering av nettstudier og tiltak ved at plattformen vil gi en samlet oversikt over utredninger og -tiltak i nettet for hele landet.

Siden det er viktig å tilrettelegge for koordinering av netttiltak, mener NVE det er behov for at noen selskap har et ansvar for å se på utredninger på tvers av eiergrenser. Dette gjelder både for størrelse/utstrekning av det studerte området, samt hvilke aktører som er involvert i utredningene. Det er videre sentralt å ivareta god vertikal koordinering mellom det regionale nettet i området og transmisjonsnett siden det er omfattende utbyggingsplaner i transmisjonsnett i hele landet.

Vi foreslår derfor at utredningsansvarlig endrer navn til nettutviklingskoordinator. Nettutviklingskoordinatoren vil ha et koordineringsansvar innenfor et geografisk område som bestemmes av NVE. Mer om koordineringsområder kommer i kapittel 4.1.4.a

4.1.1 Nettutviklingskoordinatoren har et overordnet koordineringsansvar

Roller som nettutviklingskoordinator vil medføre noe merarbeid sammenlignet med arbeidet en ordinær nettutreder vil få. Samtidig vil de fleste utredningsansvarlige fortsette med en rolle som nettutviklingskoordinator, som vi mener vil innebærer mindre arbeid enn det dagens rolle som utredningsansvarlig krever. Det er avklart med RME at behandlingen av merkostnad for dette ansvaret i inntektsreguleringen videreføres og kan posteres på lik linje som i dag under posten «Merkostnader knyttet til utredningsansvar i transmisjonsnett og i regionalt distribusjonsnett» i eRapp.

Nettutviklingskoordinator skal altså bidra til samfunnsmessig rasjonell nettutvikling i koordineringsområdet gjennom å fremme de beste nettløsningene uavhengig av netteierskap. For å bidra til dette vil oppgavene til nettutviklingskoordinatoren som minimum være å ha ansvaret for å vurdere omfanget av områdestudier og utredninger innenfor sitt koordineringsområde. Med omfang mener vi størrelse på det utredede området, involverte aktører, og analyserte konsepter, som forklart i kapittel 3.2.2.2. I dette legger vi at nettutviklingskoordinatoren skal gjøre en vurdering på om området som utredes bør være større eller mindre, og påse at aktører som bør involveres er involvert i studiene. Når det gjelder de analyserte konseptene i en konseptvalgutredning, skal nettutviklingskoordinatoren vurdere om de mest aktuelle nettløsningene er vurdert i studien, inkludert nettløsninger i tilgrensende nett, både horisontalt og vertikalt i nettet. Sagt med andre ord skal det undersøkes om nettløsninger i underliggende nett, eller nett som grenser til utredningsområdet, kan være aktuelle løsninger på det identifiserte problemet.

I noen tilfeller kan det være aktuelt at nettutviklingskoordinatoren enten bistår med å veilede eller utarbeide deler eller hele utredningen. Det siste kan være spesielt aktuelt for større studier. I utgangspunktet mener vi at nettutviklingskoordinator sin involvering skal skje etter behov, og etter gjensidig enighet. Ved uenighet kan NVE avgjøre hvem som skal utarbeide studien, gjennom pålegg.

Grunnen til at vi mener at nettutviklingskoordinatoren skal kunne ha en så sentral rolle når det gjelder utredninger, er fordi disse selskapene ofte har et sterkere utredningsmiljø enn mindre selskap. Å gi muligheten til nettutviklingskoordinatoren for at disse kan spille en viktig rolle i nettutredningene, vil også føre til mer enhetlige utredninger av nettet.

4.1.2 Dialog mellom nettselskap

For å bidra til god koordinering av nettutviklingen på tvers av eiergrenser mener vi det er viktig med god dialog mellom netteiere. Vi ønsker derfor at det skal være jevnlike møter om nettutvikling mellom nettselskap innen hvert koordineringsområde. Vi foreslår at forskriften stiller krav om at nettutviklingskoordinatoren skal invitere alle nettutredere og områdekonsesjonærer innen sitt koordineringsområde til årlige møter om nettutvikling. Statnett som både anleggseier og systemansvarlig skal også delta på møtene, og informere om relevante driftsforhold på møtet. Om det er mest hensiktsmessig å arrangere dette som ett felles møte eller noen mindre møter, vil trolig variere mellom koordineringsområder. Vi mener derfor det bør være opptil nettutviklingskoordinatoren å bestemme dette. Videre skriver vi at tema på møtet skal være «nettutvikling», som er et relativt vidt begrep. Dette gjør vi fordi vi ønsker å gi noen rammer for møtet, men samtidig en viss frihet til å diskutere tema som er mest relevant for det aktuelle møtet.

Bakgrunnen for at vi ønsker å stille et slikt konkret krav, er at dagens utredningsansvarlige nettselskap har gitt tilbakemelding om at dagens møter i kraftsystemutvalget som forskriften nå stiller krav om, er nyttige møter. Deltagelse av andre aktører enn netteiere reduserer riktignok verdien på disse møtene, ifølge tilbakemeldingene. Vi mener derfor det er mest hensiktsmessig å forskriftsfeste en dialog mellom netteiere i et konkret møte, mens involvering og dialog med andre aktører vil skje i andre deler av nettutviklingsprosessen.

4.1.3 Informasjonsplikten består, men PlanNett endrer behovet

Dagens forskrift stiller en rekke krav til informasjonsutveksling fra konsesjonærer til utredningsansvarlig, spesielt i §12. Vi ønsker å videreføre noen av disse kravene, men med visse

justeringer. Blant annet sier forskriften i dag at konsesjonærer skal på eget initiativ orientere om forhold som kan påvirke egne og andre konsesjonærer, samt at konsesjonærene skal informere utredningsansvarlig om meldinger og søknader om konsesjoner som er sendt til NVE. Disse kravene vil vi ikke videreføre av flere grunner. For det første vil konsesjonærene nå måtte forholde seg til flere nettutredere og flere nettutredninger, ikke bare én utredningsansvarlig og én kraftsystemutredning. Hvis det ikke er klart hvem som skal motta informasjon, kan det være vanskelig å vite hvilke opplysninger man skal gi på eget initiativ og på hvilket tidspunkt.

I tillegg vil PlanNett fungere som en informasjonsplattform for alle konsesjonspliktige tiltak med spenningsnivå over 33 kV. Det er derfor ikke nødvendig å ha en plikt om at man skal informere om dette til nettutviklingskoordinator. For konsesjonspliktige anlegg under 33 kV mener vi disse som regel er av så liten betydning for nettutviklingen i regional- og transmisjonsnettet, at det ikke er nødvendig å ha en informasjonsplikt for å melde om dette.

4.1.4 Vi ber om innspill på koordineringsområder

Når ny forskrift har tredd i kraft, vil NVE ved enkeltvedtak bestemme hvilke nettselskap som skal være nettutviklingskoordinator for hvilke områder. Vi ber spesielt om høringsinnspill på hvordan koordineringsområde deles inn og hvem som skal være nettutviklingskoordinator

NVE mener det er naturlig at de aller fleste av dagens utredningsansvarlige blir utpekt som nettutviklingskoordinatorer, og at dagens områdeinndeling i stor grad videreføres med navn som koordineringsområder. Områdegrensene som er tidligere satt på bakgrunn av nettets oppbygning, er fortsatt aktuelle å bruke, men dette er samtidig en mulighet til å vurdere hvor grensene skal gå. Med de siste års fusjoner vil også antall nettutviklingskoordinatorer reduseres.

Videre mener NVE det er mest naturlig at den største anleggskonsesjonæren i regionalnettet i et område tar denne rollen. For store deler av Norge gir inndelingen seg selv ut ifra regionalnettets oppbygging og eierskap til nettet. I enkelte områder er imidlertid eierskapet til regionalnettet mer fragmentert, og inndelingen i områder faller seg ikke like naturlig. Antallet koordineringsområder bør etter NVEs mening ikke overgå dagens antall på utredningsområder.

4.2 Krav til at nettselskapene skal involvere andre aktører, men ikke hvordan

Forskrift om energiutredninger stiller i dag krav til at det skal velges et kraftsystemutvalg, med en beskrivelse av hvem som skal lede og sitte i utvalget, samt minimum møtehyppighet. Forskriften sier også at det skal avholdes et regionalt kraftsystemmøte annethvert år, samt hvem som skal inviteres til møtet og hva som skal være tema for møtet.

Basert på tilbakemeldinger fra både nettselskap, kommuner, fylkeskommuner, forbrukere og produsenter, mener vi det ikke er nødvendig at forskriften inneholder detaljerte opplysninger om møtehyppighet og hvem som skal og bør møtes. Selv om flere mener at møtene i seg selv kan være nyttige, finnes det også eksempler på at møtet avholdes hovedsakelig fordi det er et forskriftskrav. Det finnes også gode eksempler på møter som avholdes uten at det er forskriftsfestet, og som kanskje er langt mer nyttige enn de forskriftsfestede. Eksempel på dette er de regionale dialogmøtene som arrangeres av Statnett i samarbeid med regionale nettselskap, i forbindelse med lanseringen av Statnett sine områdeplaner.

Det er ikke tvil om at tidlig involvering av andre aktører i nettutviklingsprosessen er viktig, og vi foreslår derfor at det stilles krav involvering av kommuner, fylkeskommuner og andre relevante aktører. Strømnettutvalget foreslår en rekke tiltak for å forbedre nettutredningsprosessene. Utvalget konstaterer at dagens KSU-ordning legger opp til møteplasser for involvering på tvers av nettselskaper og berørte aktører, som lokale og regionale myndigheter, interesseorganisasjoner og større nettkunder. Utvalget registrerer imidlertid at det er varierende praksis mellom utredningsområdene og derfor behov for å forbedre disse møteplassene, slik at beste praksis brukes. Utvalget mener NVE bør se på forbedringer i dialogen mellom ulike aktører i vurderingen av endringer i forskrift om energiutredninger. Utvalget mener framtidige krav og føringer til involvering i nettselskapenes utredningsprosesser bør bidra til bedre koordinering mellom nettutvikling på den ene siden, og planprosesser hos lokale og regionale myndigheter på den andre siden.

Vi mener det er viktig at ny forskrift stiller krav om at nettselskapene skal involvere relevante aktører og samarbeide på tvers av eiergrenser, men ikke hvordan de skal gjøre det. Vi stiller krav til involvering i forbindelse med nettutredninger, men nettutrederne må ha frihet til å justere dette etter hva som er hensiktsmessig ut fra utredningens omfang. I noen tilfeller kan det være hensiktsmessig å invitere til et fysisk møte for å presentere både effektprognoser, områdestudier, konseptvalgutredninger og planlagte netttiltak, mens i andre tilfeller er det mest hensiktsmessig med skriftlig korrespondanse og informasjonsutveksling knyttet til én enkelt utredning.

Så langt mener vi at dialogmøtene²⁸ som er arrangert av Statnett i samarbeid med regionale nettselskap, er gode eksempler på nyttige møter mellom netteiere på den ene siden og interessenter på den andre. I veilederen til den nye forskriften vil vi gi eksempler på god involvering av andre interessenter.

4.3 Lokale og regionale myndigheters rolle i nettutviklingen

Lokale og regionale myndigheter er viktige aktører i nettutviklingen. Nettanlegg som bygges i medhold av en *områdekonsesjon* etter energiloven § 3-2, er omfattet av plandelen i plan- og bygningsloven hvor kommunene er myndighet. Det kreves derfor særskilt dispensasjon fra kommunen dersom et netttiltak er i strid med gjeldende arealplaner. Ved planer om nye nettanlegg, eller vesentlige endringer i eksisterende nettanlegg, skal områdekonsesjonær forelegge planene for aktuell kommune, fylkeskommune, statsforvalter, berørte grunneiere/rettighetshavere og naboer/gjenboere, samt andre berørte sektormyndigheter (f.eks. Statens vegvesen, Bane Nor, Sametinget). Ved uenighet skal tvistesaken legges frem for NVE for avgjørelse. NVEs enkeltvedtak i saken kan påklages til OED.

Nettanlegg som krever anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1 er unntatt plan- og bygningsloven, jf. plan- og bygningsloven § 1-3 siste ledd. Dette betyr at det kan gis konsesjon og bygges anlegg uavhengig av planstatus, og at det ikke kan vedtas planbestemmelser for dem. Bestemmelsene i plan- og bygningsloven om konsekvensutredning i kapittel 14 og stedfestet informasjon i kapittel 2 gjelder imidlertid også for nettanlegg med anleggskonsesjon.

²⁸ <https://www.statnett.no/for-aktorer-i-kraftbransjen/planer-og-analyser/omradeplaner/>

Kommuner, fylkeskommuner, Sametinget og berørte statlige etater kan reise innsigelse mot konsesjonssøkte tiltak dersom det omsøkte tiltaket kommer i konflikt med nasjonale eller viktige regionale hensyn, jf. energiloven § 2-1 sjuende ledd. Innsigelse kan reises i den perioden søknaden er på høring. Dersom NVE ikke tar innsigelsen til følge, sendes vedtaket og innsigelsen til Olje- og energidepartementet for endelig avgjørelse. I konsesjonssaker som kan berøre samiske interesser direkte har NVE dessuten plikt til å konsultere de berørte samiske interessene, f.eks. reinbeitedistrikter²⁹.

4.3.1 God dialog kan redusere konfliktnivået

Nettanlegg er ofte arealkrevende anlegg som berører mange ulike allmenne og private interesser. Det er derfor av sentral betydning at konsesjonssøknaden holder tilstrekkelig kvalitet, og at konsekvensene av tiltaket er godt nok utredet innenfor alle relevante fagtema. NVE mener grunnlaget for effektive konsesjonsprosesser legges i de forutgående nettutviklingsprosessene og grundige forarbeider til søknaden. Jo senere i prosessen tiltakshaver får innspill av vesentlig betydning for et nettutviklingsprosjekt, desto vanskeligere er det å ta hensyn til innspillene gjennom endringer av prosjektet. Vesentlige endringer under konsesjonsbehandlingen kan også medføre behov for tilleggssøknader med tilhørende offentlig høring som forlenger behandlingstiden. Lokal forankring av behovet for netttiltak før innsending av konsesjonssøknaden er også sentralt.

NVEs erfaring er at konfliktnivået i konsesjonssaker kan reduseres gjennom god involvering og dialog med lokale og regionale myndigheter tidlig i nettplanleggingen og forut for konsesjonssøknad. På lokalt nivå handler det blant annet om tidlig å avdekke mulige konflikter med gjeldende arealplaner eller pågående/planlagte planprosesser i de berørte kommunene. Slike planer kan også innebære økt energi- og effektforbruk som kan ha betydning for nettplanleggingen. På regionalt nivå handler det om å avklare mulige konflikter med viktige nasjonale eller regionale interesser der man med rimelig sannsynlighet kan forvente at fylkeskommune eller statsforvalter vil ha vesentlige merknader til konsesjonssøkte netttiltak. Som regional planmyndighet kan også fylkeskommunen sitte med viktig informasjon som har betydning for nettplanleggingen.

4.3.2 Ulike interessenter og aktører i nettutviklingen

Her er oversikt over interessenter, utover andre nettselskaper, som kan være relevant å involvere i tidlig fase av nettutviklingen.

4.3.2.1 Regionale myndigheter

Fylkeskommunen har blant oppgaver innenfor næringsutvikling, samferdsel, klima og miljø, og skal på disse områdene legge til rette for en helhetlig og bærekraftig utvikling av regionen. Fylkeskommunen er også regional fagmyndighet for kulturminnevern og regional planmyndighet med lederansvar for det regionale planarbeidet. I samarbeid med kommuner, statlige organer, organisasjoner og institusjoner som blir berørt, utarbeider fylkeskommunen en regional planstrategi for hele fylket. Under planstrategien utarbeides det regionale planer innenfor bestemte virksomhetsfelt, tema eller geografiske områder.

²⁹ Sametinget har innsigelsesrett, men ikke konsultasjonsrett.

Statsforvalteren er statens representant i fylket og skal bidra til at arealplaner ivaretar nasjonale og vesentlige regionale interesser innen blant annet landbruk, klima, naturmangfold, landskap, friluftsliv og folkehelse, og barn og unges interesser. Statsforvalteren har også ansvar for å ha oversikt, samordne og informere om arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i fylket.

4.3.2.2 Lokale myndigheter

Kommunen er lokal planmyndighet og har ansvar for å utarbeide en kommuneplan med samfunnsdel og arealdel, og for å lage en kommunal planstrategi. I tillegg skal kommunene sørge for at det utarbeides reguleringsplaner i form av områderegulering eller detaljregulering. Kommunen har ansvaret for at plan- og bygningslovens formelle krav til innhold og planprosess oppfylles i planarbeidet.

4.3.2.3 Sametinget

Sametinget er samenes folkevalgte organ og arbeider med alle saker som Sametinget mener berører det samiske folk, jf. sameloven § 2-1 første ledd. Sametinget skal styrke samenes politiske stilling og fremme samenes interesser i Norge, bidra til en likeverdig og rettferdig behandling av det samiske folket og arbeide med å legge forholdene til rette for at samene kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. I arealsaker har Sametinget en todelt rolle. Den politiske rollen ligger i Sametingets generelle innsigelsesmyndighet for å ivareta samiske interesser av vesentlig betydning for samisk kultur og næringsutøvelse. Gjennom innsigelsesmyndigheten gir Sametinget innspill i arealsaker der samiske interesser blir berørt. Sametinget har også en faglig forvaltningsrolle ved å være samisk kulturminnemyndighet. Det samiske forvaltningsområdet for kulturminner omfatter i hovedsak Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag, i tillegg til deler av Hedmark og Møre og Romsdal.

4.3.2.4 Andre interessenter

Større kraftforbrukere/industriaktører og kraftprodusenter er aktører som etterspør nettkapasitet i en slik størrelsesorden at det ofte fører til behov for investeringer i regional- eller transmisjonsnett.

Interesseorganisasjoner innenfor natur og friluftsliv representerer interesser som i mange tilfeller er i konflikt med nye nettanlegg.

Tekniske instanser og fagmyndigheter som Statens vegvesen, Bane Nor, Kystverket og Avinor kan også ha vesentlige interesser og behov som bør hensyntas i tidlig fase av nettutviklingen.

4.4 Involvering i ulike faser av nettutviklingsprosessen

Sammenhengen mellom næringsutvikling, klimapolitikk og utviklingen av strømmettet har blitt forsterket de senere årene. Det er dermed et styrket gjensidig behov for informasjonsutveksling mellom regional og lokal planlegging og nettutviklingen.

Vi mener det er viktigst å involvere lokale og regionale myndigheter i nettutviklingsprosessen, og det er derfor vi nevner disse aktørene eksplisitt i forskrift. Forskriftens krav vil være minimumskrav. Nettutredene bør imidlertid tilstrebe å nå ut til andre aktører som produsenter, forbrukere, interesseorganisasjoner, tekniske instanser etc. Vi vil også påpeke at tjenesten PlanNett gir en mye bedre mulighet enn tidligere til at andre aktører kan oppdatere seg på nettaktiviteter i sitt interesseområde. PlanNett vil også utvides med en løsning der man kan abonnere på nye nettutredninger i valgte kommuner og fylker. Dette gjør at vi totalt sett mener det er mindre behov for detaljregulering av involvering.

Etter vår vurdering vil en hensiktsmessig involvering av andre aktører variere for de ulike fasene av nettutviklingen, og vi vil under beskrive hva vi mener er minimumskravene til involvering av andre aktører.

4.4.1 Effektprognoser

I områdestudiene er det vesentlig at utredningsansvarlig har best mulig prognoser for utviklingen av effektbehov innenfor det aktuelle utredningsområdet.

For å utarbeide gode prognoser mener vi derfor det er viktig at nettutreder involverer lokale og regionale myndigheter i dette arbeidet. Ikke minst gjelder dette for kommunalt planarbeid, der det er viktig at nettselskapene (både områdekonsesjonær og anleggskonsesjonær med regionalnett) er kjent med eventuelle planer om mulige utbyggingsplaner i kommunen.

Nettselskapet som er ansvarlig for effektprognosene skal kartlegge interessenter og relevante aktører, etterspørre informasjon som kan være av betydning, og involvere disse på en hensiktsmessig måte. Dette kan blant annet være informasjon om planlagt næringsutvikling, planer for ny kraftproduksjon, områdeutvikling og arealplaner, og kommunenes og aktørers planer for klimaomstilling og elektrifisering. Relevante aktører i denne sammenhengen er områdekonsesjonærer, kommuner, fylkeskommuner, store forbrukere og produsenter.

Med «involvering» mener vi å etterspørre informasjon fra kommuner og andre relevante aktører, om mulige planer som innebærer behov for økt nettutbygging. Et fysisk møte vil langt på vei være en god involvering, men ikke et absolutt krav når det gjelder involvering av alle utredninger.

Vi ønsker ikke å legge noen føringer på hvem som skal ha den direkte kontakten med kommunene. Det kan være fornuftig at det er områdekonsesjonæren som videreformidler informasjon til eier av regionalnett i de tilfeller dette ikke er samme aktør.

4.4.2 Områdestudier

En områdestudie er en analyse som i hovedsak handler om informasjon om selve kraftsystemet. Involvering av andre aktører i denne fasen handler derfor først og fremst om informasjonsflyt mellom anleggs- og områdekonsesjonærer. Vi mener derfor at kravene til involvering knyttet til områdestudier skal rette seg mot disse.

For å sikre en god koordinering mellom netteiere i området, skal alle anleggskonsesjonærer innen området som inngår i studien, men også tilgrensende netteiere, informeres om pågående og avsluttede områdestudier. Med «tilgrensende netteiere» mener vi netteiere i overliggende og underliggende nett, samt anleggskonsesjonærer på samme nettnivå som har en eiergrense inntil områdestudien.

Som nevnt tidligere skal også aktuell nettutviklingskoordinator informeres om pågående og avsluttede områdestudier. Nettutviklingskoordinator har også plikter tilbake i forbindelse med dette, blant annet å uttale seg om omfanget på studien. Se mer i kapittel 4.1.1.

Resultatene fra områdestudien kan være naturlig å presentere for flere aktører, som f.eks. kommuner, produsenter og store forbrukere fordi disse gjerne lurer på hvor det er kapasitet i nettet nå og i fremtiden, og hvor anleggskonsesjonæren ser for seg hvor det er behov for å gjøre endringer i nettet.

4.4.3 Konseptvalgutredninger

Når det gjelder KVV-fasen, mener vi dette er et viktig punkt for å involvere kommuner og fylkeskommuner. Vi foreslår derfor å sette krav om dette. Vi ser flere grunner til dette, blant annet:

- Tidlig lokal og regional forankring av behovet for nettiltak.
- Avklaring av overordnende forutsetninger for konseptene som kan legge føringer for mulige anleggsløsninger (ledningstraseer og plasseringsalternativer) i tiltaksfasen
- Tidlig identifisering av mulige areal- og interessekonflikter som kan ha betydning for valg av konseptløsning
- Koordinert nettutviklingen mellom tilgrensende netteiere
- Innspill på kunnskapsgrunnlaget for KVV-en. Det kan f.eks. være planlagt ny arealbruk eller forbruksøkninger som gjør at behovsvurderingen må oppdateres.

Det er viktig å presisere at det er forskjell i detaljeringsgraden av de utredninger og vurderinger som gjøres i henholdsvis konseptfasen og i den etterfølgende prosjektutviklingen. Konkrete trasé- og plasseringsalternativer utarbeides ikke gjennom valget av konsept, men i den etterfølgende prosjektutviklingen frem til konsesjonssøknad. Selv om KVV-en er på et overordnet nivå, vil den imidlertid kunne identifisere mulige føringsveier/korridorer mellom en ny lednings endepunkter eller aktuelle områder for plassering av nye stasjonsanlegg ut fra f.eks. nærhet til sterke punkt i eksisterende nett. Her vil lokale og regionale myndigheter kunne bidra med viktig lokalkunnskap som kan informere konseptvalget. Dersom f.eks. et konseptvalg med høy sannsynlighet medfører inngrep i et område med andre viktige interesser, så kan nettselskapet ta hensyn til dette i den videre planleggingen frem til konsesjonssøknad. Dette kan også legge premissene for bedre konsesjonssøknader (med tilhørende konsekvensutredninger) og redusere sannsynligheten for at høringsrunden avdekker nye vesentlige løsninger som ikke er inkludert i søknaden.

Med involvering for denne fasen vil vi henvise til det vi skrev under «effektprognoser» i forrige delkapittel, hvor vi mener at møter er eksempel på god involvering, men ikke et absolutt krav for alle konseptvalgutredninger.

En viktig del av involvering i KVV-fasen er også å informere tilgrensende netteiere (som forklart under områdestudier). I denne fasen mener vi også at tilgrensende netteiere som ikke har et elektrisk sammenkoblet nett med nettuttreder, bør inkluderes i studien hvis en sammenkobling kan være aktuelt. Grunnen til det er at vi mener at netteiere bør se på muligheten til å koble sammen nettet på nye plasser. Denne vurderingen må tas av nettuttreder. Utover denne involveringen skal aktuell nettutviklingskoordinator informeres om nye konseptvalgutredninger. Dette gjør vi blant annet fordi vi mener at en viktig del av KVV-fasen er å samkjøre eventuelle behov med tilgrensende netteiere, og avklare mulige felles nettløsninger. Det er også derfor vi setter et krav i konseptvalgutredningene om å undersøke løsninger i tilgrensende nett.

4.4.4 Tiltak

Innmelding av tiltak vil innebære at informasjon om konkrete tiltak kan bli tilgjengelig en god stund før det sendes en eventuell konsesjonssøknad på tiltaket. Dette vil gi relevante aktører en god mulighet til å være informert om mulige tiltak på et tidlig stadium. PlanNett vil etablere en abonnementsordning for oppdatering av innhold i portalen. Abonnementsordningen vil gi interessenter mulighet til å være løpende være informert om kommende tiltak i kraftsystemet.

Informasjon om pågående og kommende tiltak vil riktignok være svært interessant informasjon som kan presenteres på informasjonsmøter e.l., men vi mener altså ikke at det er nødvendig å forskriftsfeste dette.

5 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Forskriften skal bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet gjennom langsiktig energiplanlegging.

Forskriften skal bidra til tidlig koordinering mellom netteiere, involvering av relevante aktører, og åpne og standardiserte utredningsprosesser.

NVEs merknader:

Første ledd er i stor grad en videreføring av gjeldende § 1 første ledd i gjeldende forskrift om energikutredninger. Ettersom begrepet «kraftsystemutredninger» ikke er brukt i forslag til ny forskrift, erstattes det her med begrepet «langsiktig energiplanlegging».

NVE foreslår å ikke videreføre siste ledd i gjeldende formålsbestemmelse, som omhandler plikt til å informere kommunen. Selve informasjonsplikten er videreført i forskriftsforslagets § 12, men NVE anser det ikke nødvendig med en særskilt omtale av denne bestemmelsen i formålsparagrafen..

§ 2. Virkeområde

Forskriften har samme virkeområde som energiloven og omfatter anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer.

NVEs merknader:

Virkeområdet følger energiloven, og viderefører gjeldende rett.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

Effekprognose: En beskrivelse av mulig utvikling i effektforbruk og -produksjon.

Områdestudie: En analyse av et avgrenset geografisk område for å identifisere mulige behov for endringer i nettet.

Konsept: En overordnet systemløsning som kan løse et behov for nettutvikling som nettselskapet har identifisert.

Konseptvalgutredning: Utredning av mulige konsepter for et definert behov, med en samfunnsøkonomisk analyse av de ulike konseptene.

Nettutredning: Samlebegrep for effekprognose, områdestudie og konseptvalgutredning.

Nettutredninger: Konesjonærer med konsesjon etter energiloven § 3-1 til nettanlegg med spenning på minst 33 kV.

Punkt i nettet: Transformatorstasjoner med øvre spenningsnivå på minst 33 kV.

NVEs merknader:

NVE foreslår at enkelte sentrale begreper som brukes gjennomgående i forskriften, defineres nærmere i forskriften kapittel 1.

Forslaget til definisjon av «effektprognose» omfatter både beskrivelser av forventet utvikling i effektforbruk og -produksjon, og beskrivelser av scenarier med maksimalt forbruk og lav produksjon, samt maksimal produksjon og lavt forbruk.

En «områdestudie» er en analyse av behov for endringer i nettet innen et avgrenset område. Analysen utarbeides på grunnlag av prognoser for forbruk og produksjon, informasjon om tilstand og reinvesteringsbehov i nettet, samt andre driftsmessige forhold. Hovedformålet med studien er å identifisere behov for å gjøre tiltak i nettet.

Et «konsept» er foreslått definert som «*en overordnet systemløsning som kan løse et behov for nettutvikling som nettselskapet har identifisert*». Forsyning fra ny stasjon og forsyning på annet spenningsnivå er eksempler på to ulike konsepter som kan løse samme behov for endring i nettet. Forslaget til definisjon er tilpasset nettutviklingsprosessen, og avviker derfor fra den mer generelle definisjonen av «konsept» i forskrift om ekstern kvalitetssikring.³⁰

En konseptvalgutredning i dette forskriftsforslagets forstand, er en samfunnsøkonomisk analyse av mulige løsninger på eventuelle behov og utfordringer knyttet til strømnettet, som er identifisert i en områdestudie eller gjennom en tilknytningshenvendelse.

For å få en språklig forenklet forskriftstekst, foreslår NVE at ordet «nettutredning» skal benyttes som et samlebegrep for effektprognose, områdestudie og konseptvalgutredning. De kravene som knytter seg til ordet «nettutredning», vil gjelde både effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger.

NVE foreslår at en «nettutredning» skal defineres som «*Konesjonærer med konsesjon etter energiloven § 3-1 til nettanlegg med spenning på minst 33 kV*». Det er disse konsesjonærene som plikter utarbeide og innlevere nettutredninger etter forslaget § 4 første ledd. Det er med andre ord konsesjonærer i regionalnettet og transmisjonsnettet som skal stå for nettutredningene.

Med begrepet «Punkt i nettet», menes i dette forskriftsforslaget «*Transformatorstasjoner med øvre spenningsnivå på minst 33 kV*».

Kapittel 2. Nettutredninger og tiltak

§ 4. Utarbeiding og innlevering av nettutredninger

Nettutredningen skal utarbeide effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger.

³⁰ I forskrift om ekstern kvalitetssikring (FOR-2013-06-21-681) § 1 bokstav a, er «Konsept» definert som: «prinsipløsning som ivaretar et behov i kraftsystemet»

Nettutrederen skal melde inn og oppdatere nettutredninger og tiltak til Norges vassdrags- og energidirektorat på den måten Norges vassdrags- og energidirektorat bestemmer.

Nettutrederen skal sørge for at nettutredningen bygger på et forsvarlig grunnlag. Netutrederen skal informere alle tilgrensende netteiere og nettutviklingskoordinator i området om pågående områdestudier og konseptvalgutredninger. Netutrederen skal involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med effektprognoser og konseptvalgutredninger. Netutrederen må vurdere hvilke andre relevante aktører som skal involveres i arbeidet med nettutredningen.

NVEs merknader:

Bestemmelsen i forslaget § 4 etablerer en plikt for nettutredere til å utarbeide og melde inn nettutredninger. Kravene til effektprognoser, områdestudier, konseptvalgutredninger og innmelding av tiltak, er nærmere regulert i forslaget §§ 7-10.

Første ledd presiserer at det er eiere av nettanlegg på minst 33 kV som er ansvarlig for å utarbeide nettutredninger. Det innebærer at det er netteiere i regional- og transmisjonsnettet som plikter å stå for nettutredninger.

Etter annet ledd skal nettutredninger og tiltak meldes inn på den måten NVE bestemmer. Formålet er å sikre at informasjon om nettutredningene og planlagte tiltak leveres på en enhetlig måte, og i et hensiktsmessig format. Per i dag legger NVE opp til at plattformen PlanNett (<https://plannett.nve.no>), skal benyttes.

Kravet i forslaget tredje ledd om at nettutredningene skal bygge på et «forsvarlig grunnlag», innebærer for det første at nettutrederen må foreta de teknisk-økonomiske undersøkelser og analyser som er nødvendig for å sørge for tilstrekkelig kvalitet på utredningene. Videre må nettutredere involvere relevante aktører og interessenter i utredningsarbeidet, og gi anledning til å gi innspill, i den grad det er behov for det. Hva som er tilstrekkelig for å oppfylle kravet om «forsvarlig grunnlag», vil variere ut ifra nettutredningens karakter og omfang, og nettutrederen må selv vurdere hva som er tilstrekkelig i det enkelte tilfellet. Kravet til forsvarlig grunnlag innebærer for eksempel at Sametinget skal involveres ved utarbeidelsen av en konseptvalgutredning, hvor aktuelle konsept omhandler tiltak som vil berøre samiske interesser.

Det er tilstrekkelig å sende en e-post til aktuelle aktører for å oppfylle kravet om å informere, for eksempel via en fremtidig varslingsfunksjon i PlanNett.

Involvering innebærer som minimum å sende en henvendelse med en forespørsel om innspill til enten effektprognosene eller konseptvalgutredningene, men dette bør kombineres med møter. Hensiktsmessig hyppighet på møtene må vurderes av nettutredere.

I annet ledd andre setning foreslås det minstekrav om at «tilgrensende netteiere» skal informeres ved arbeid med områdestudier og konseptvalgutredninger. Med tilgrensende netteiere siktes det til de som har et strømnnett som grenser til den spesifikke studien gjennom et elektrisk sammenkoblet nett. For konseptvalgutredninger kan det også være relevant å informere nettselskaper som er geografisk tilgrensende, ref. krav i § 9 om å vurdere konsepter i tilgrensende nett og merknad til denne bestemmelsen.

I tredje ledd tredje setning foreslår NVE et minstekrav om at nettutredere skal involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med effektprognoser og konseptvalgutredninger.

Dette minstekravet omfatter kun kommuner som forsynes fra det aktuelle punktet som en effektprognose gjelder, eller som berøres av det foretrukne konseptet i en konseptvalgutredning.

Tredje ledd siste setning klargjør at det ikke nødvendigvis er tilstrekkelig at ovennevnte minstekrav er oppfylt. Nettutrederen må også vurdere om det kan være relevant å involvere andre aktører, for eksempel store forbrukere og produsenter, sametinget og interesseorganisasjoner i arbeidet med nettutredningen. Kravet må leses i sammenheng med kravet til at nettutredningen skal bygge på forsvarlig grunnlag. Det vises for øvrig til kapittel 4.3.2 i dette høringsdokumentet.

§ 5. Nettutviklingskoordinator

Norges vassdrags- og energidirektorat utpeker ved enkeltvedtak en anleggskonsesjonær til å være nettutviklingskoordinator for et spesifisert geografisk område (koordineringsområde).

Nettutviklingskoordinator skal koordinere utarbeidelsen av nettutredninger innenfor koordineringsområdet. Nettutviklingskoordinatoren skal blant annet gi innspill til omfanget av utredningene og bidra med annen veiledning, ved behov.

Nettutviklingskoordinator kan utarbeide nettutredninger innenfor koordineringsområdet på vegne av andre anleggskonsesjonærer såfremt anleggskonsesjonær er enig.

Nettutviklingskoordinator skal invitere alle nettutredere og områdekonsesjonærer innenfor sitt koordineringsområde til årlig møte om nettutvikling. Nettutredere skal informere om forhold og planer som er relevante for det aktuelle koordineringsområdet.

NVEs merknader:

Første ledd innebærer at NVE ved enkeltvedtak beslutter hvem som skal være nettutviklingskoordinator for et spesifisert geografisk område. Dette vil skje på samme måte som ved utpeking av utredningsansvarlig etter dagens forskrift om energiutredninger.

I annet ledd foreslår NVE en plikt for nettutviklingskoordinatoren til å koordinere utarbeidelsen av nettutredninger innenfor sitt område. Nettutviklingskoordinatoren skal gi nettutrederen innspill til omfanget av utredningene for eksempel ved å gi råd om størrelsen på utredningsområdet, hvilke aktører som involveres, eller hvilke konsepter som skal utredes. Begrepet «ved behov», innebærer at nettutviklingskoordinator skal gi innspill og bidra med veiledning hvis koordinatoren mener det er behov for det, og når nettutrederen selv ber om dette.

Tredje ledd åpner for at nettutviklingskoordinatoren kan utarbeide nettutredninger på vegne av andre. Dette kan for eksempel være aktuelt når nettutviklingskoordinatoren ser at det er behov for å utarbeide nettutredninger som omfatter flere netteiere, eller dersom den enkelte netteier mangler kompetanse eller ressurser til å utføre nettutredninger for sitt eget nett. Bestemmelsen forutsetter enighet mellom nettutviklingskoordinatoren og vedkommende anleggskonsesjoner, men NVE kan om nødvendig bestemme at nettutviklingskoordinatoren skal utarbeide nettutredninger på vegne av andre, jf. § 17 i dette forslaget.

Bestemmelsens siste ledd pålegger nettutviklingskoordinatoren en plikt til å avholde årlige møter om nettutvikling med nettutredere, herunder Statnett, og områdekonsesjonærer

innenfor sitt koordineringsområde. For større koordineringsområder kan det være hensiktsmessig å dele opp i flere møter. I møtet skal nettutredene informere om forhold og planer, som er relevante for nettutviklingen i det aktuelle området.

§ 6. Særlige bestemmelser for Statnett

Statnett skal sørge for at nettutredninger i transmisjonsnettet tar hensyn til:

- a. nettutviklingen i regionalnettet*
- b. europeiske tiårsnettplaner og nettutviklingen i andre land som er av betydning for nettutviklingen i Norge*
- c. anlegg som behandles etter havenergilova*

Statnett skal i årlig møte etter § 5 fjerde ledd informere om relevante driftsforhold i koordineringsområdet.

Statnett skal gi uttalelse ved høring av melding og søknad om anleggskonsesjon for kraftoverførings- eller produksjonsanlegg som kan påvirke utviklingen i transmisjonsnettet.

NVEs merknader:

Bestemmelsen angir spesifikke oppgaver for Statnett som nettutreder for transmisjonsnettet.

Etter første ledd bokstav a skal Statnett hensynta nettutviklingen i regionalnettet i sine nettutredninger. Ansvar for å oppnå en god koordinering av utvikling av regional- og transmisjonsnett ligger til alle nettutredere. Statnett er imidlertid eneste eier av et landsomfattende transmisjonsnett, og det er mange eiere av regionalnettet. Det ligger derfor et ekstra ansvar til Statnett for å sørge for at utviklingen av transmisjonsnettet tar hensyn til nettutviklingen i regionalnettet, og at ikke nettutviklingen i transmisjonsnettet ensidig legger føringen for utviklingen av regionalnettet.

Første ledd bokstav b er delvis en videreføring av krav i gjeldende forskrift § 20 første ledd, hvor det står at kraftsystemutredningen skal beskrive forholdet til europeiske tiårsnettplaner. I ny forskrift er det også tatt med et tillegg for å ta hensyn til nettutvikling i andre land, for å sikre at det også tas hensyn til planer som ikke er omfattet av europeiske tiårsnettplaner.

Etter første ledd bokstav c skal Statnett hensynta anlegg som behandles etter havenergilova i sine nettutredninger. Anlegg som behandles etter havenergilova kan i mange tilfeller kreve endringer av transmisjonsnettet. Fornybar energiproduksjon til havs skiller seg fra produksjonsanlegg på land ved at planprosessen i større grad er myndighetsstyrt, og at den starter lenge før en tiltakshaver er kjent. Tilknytningsprosessen for slike anlegg vil derfor kunne avvike fra anlegg på land. Statnett må forholde seg til disse prosjektene før tiltakshaver er tildelt, og ta hensyn til disse i utviklingen i transmisjonsnettet.

Forslagets annet ledd pålegger Statnett en plikt til å informere om relevante driftsforhold i koordineringsområdet, under møtene som er regulert i forskriftsforslagets § 5 siste ledd. Bestemmelsen tilsvarer systemansvarliges plikt etter gjeldende forskrift om energiutredninger etter § 10 tredje ledd siste setning, til å informere om relevante driftsforhold under regionale kraftsystemmøter.

Siste ledd er en videreføring av krav i gjeldende forskrift § 16 siste ledd.

§ 7. Krav til effektprognoser

Nettutrederen skal utarbeide effektprognoser for kapasitetsbehov for sine nettanlegg basert på anslag for effektproduksjon og effektforbruk. Effektprognosene skal ha et tidsperspektiv på minst 20 år.

Nettutrederen skal sørge for at det foreligger en effektprognose som ikke er eldre enn to år, for hvert punkt i eget nett.

Nettutrederen skal oppdatere effektprognosene uten ugrunnet opphold når det oppstår vesentlige endringer i etterspørsel etter nettkapasitet.

NVEs merknader:

Bestemmelsen angir minimumskrav til utarbeidelsen av effektprognoser for effektutvikling.

For at effektprognosene skal kunne brukes til å anslå kapasitetsbehov i nettet må effektprognosene ta hensyn til variasjon i forbruk og produksjon, og når på året maksverdier for disse inntreffer. Tidshorisonten for effektprognosene skal være minst 20 år, men det er naturlig at graden av usikkerhet øker utover perioden.

Det er kun effektprognoser for den forventede utviklingen av forbruk og produksjon, som skal meldes inn i NVEs plattform (Per i dag PlanNett). Kravet om at områdestudier og konseptvalgutredninger skal bygge på forsvarlig grunnlag, innebærer imidlertid at nettutrederen uansett må utarbeide effektprognoser for flere mulige scenarier for utvikling av forbruk og produksjon.

Kravet i annet ledd om at det skal foreligge effektprognose for *hvert punkt* i eget nett, innebærer at det skal leveres effektprognoser for hver stasjon i regional- eller transmisjonsnett. Flere stasjoner kan ikke samles i én effektprognose. Effektprognosene skal også være fordelt på samleskinner ved ulike spenningsnivå i transmisjonsnettstasjoner. Det vises til omtalen i punkt 3.2.1.4.

Annet og tredje ledd inneholder krav som skal sikre at effektprognosene som presenteres er oppdaterte anslag. Etter annet ledd skal effektprognosene ikke være eldre enn to år. Dette innebærer at effektprognosene minst må oppdateres annethvert år.

Tredje ledd innebærer at effektprognosene umiddelbart skal oppdateres ved vesentlige endringer i etterspørsel etter nettkapasitet. Bestemmelsen tar sikte på å regulere de tilfellene der nettutrederen har mottatt en tilknytningsforespørsel om forbruk eller produksjon, som innebærer at gjeldende effektprognoser gir et betydelig misvisende bilde av forventet kapasitetsbehov. Det må også være høy sannsynlighet for at forbruket eller produksjonen realiseres, for at oppdateringsplikten etter tredje ledd skal utløses.

§ 8. Krav til områdestudier

Nettutrederen skal sørge for at hvert punkt i eget nett til enhver tid er omfattet av en områdestudie som ikke er eldre enn to år.

Områdestudien skal identifisere og peke på mulige behov for nettutvikling, og skal inneholde en beskrivelse av:

- a. eksisterende nett og ledig kapasitet
- b. forsyningssikkerheten i dagens nett
- c. tilstand og reinvesteringsbehov i nettet
- d. mulige begrensninger i fremtidig nettkapasitet basert på effektprognoser
- e. andre tema som kan ha betydning for behovet for nettutvikling, f.eks. driftsforhold og systemjording

NVEs merknader:

Etter bestemmelsens første ledd skal nettutrederen utarbeide områdestudier for et avgrenset geografisk område. Nettutrederen bestemmer selv størrelsen på området som omfattes av studien, med eventuell bistand fra nettutviklingskoordinatoren. Området bør imidlertid som hovedregel alltid omfatte alle punktene i nettet som kan påvirke hverandre, f.eks. alle punktene som forsynes fra samme transmisjonsnettpunkt. Ingen punkt bør utelates slik at enkeltpunkt blir gjenstand for en egen områdestudie.

Videre skal hvert punkt i nettet være omfattet av en områdestudie som ikke er eldre enn to år. Dersom det ikke har skjedd endringer av betydning, vil det være tilstrekkelig å oppdatere en eksisterende områdestudie etter to år. Kravet til at hvert punkt skal være omfattet av en områdestudie, er ikke til hinder for at et punkt kan inngå i flere områdestudier.

Punktene i annet ledd fastsetter minimumskrav til innholdet i en områdestudie. Etter bokstav a skal det gis en overordnet beskrivelse av nettet, blant annet spenningsnivå og om området er dominert av forbruk eller produksjon. Beskrivelsen av ledig kapasitet kan gjelde området generelt, og nettutrederen behøver ikke nødvendigvis å beskrive ledig kapasitet ned på stasjonsnivå.

En beskrivelse av *forsyningssikkerhet i dagens nett* innebærer en kvalitativ vurdering av forsyningssikkerheten innen området, og en vurdering på hvorvidt det er behov for nettiltak for å bedre forsyningssikkerheten. Det skal også gis en beskrivelse av mulige feilsituasjoner som kan gi langvarige avbrudd.

Bokstav c innebærer at det gis en generell beskrivelse av tilstand og reinvesteringsbehov for nettet i området, samt en beskrivelse av de enkelte ledninger og stasjoner som nærmer seg en tilstand som tilsier at de bør reinvesteres innen de neste ti årene.

Etter bokstav d skal det gis en mer detaljert beskrivelse på stasjons- og ledningsnivå over begrensninger i nettet ved ulike effektprognoser.

Av bokstav e) følger det at også andre forhold som er av betydning for nettutviklingen enn de som er nevnt i de ovenstående punktene, skal inngå i områdestudien. Driftsforhold og systemjording er nevnt som eksempel, men også andre tema kan være relevante å beskrive. Nettutrederen må selv vurdere hvilke andre forhold som skal beskrives i områdestudien.

§ 9. Krav til konseptvalgutredninger

Før nettuttrederen gjennomfører et tiltak i nettet med spenning på 33 kV eller mer og som kan kreve konsesjon etter energiloven § 3-1, skal det utarbeides en konseptvalgutredning, med mindre dette er åpenbart unødvendig.

Konseptvalgutredningen skal være i tråd med anerkjent metode for samfunnsøkonomiske analyser, og skal blant annet:

- a. beskrive relevante konsepter, inkludert et nullalternativ*
- b. inneholde en vurdering av om det identifiserte problemet kan løses gjennom økt nettutnyttelse, andre alternativer til nettutbygging, eller tiltak i tilgrensende nett*
- c. rangere konseptene og gi en begrunnet anbefaling*

NVEs merknader:

Av første ledd følger det at det skal utarbeides en konseptvalgutredning før nettuttrederen gjennomfører et konsesjonspliktig tiltak i nettet, med mindre dette er åpenbart unødvendig. Unntaket for tilfeller der det er åpenbart unødvendig med konseptvalgutredning, er myntet på situasjoner der det er åpenbart at det kun finnes ett konsept som kan løse et behov for endring i nettet. Dette kan for eksempel gjelde tiltak som går ut på små justeringer på eksisterende trasé, som flytting av enkelte mastepunkt pga. veibygging, eller kabling av en kort strekning av en ledning. Det vil i utgangspunktet være opp til nettuttrederen selv å foreta vurderingen om hvorvidt det er åpenbart unødvendig med konseptvalgutredning.

Annet ledd fastsetter minstekrav til metode og innholdet i en konseptvalgutredning. Som eksempel på anerkjent metode for samfunnsøkonomiske analyser vises det til DFØ sin «Veileder i samfunnsøkonomiske analyser».

Videre følger det av annet ledd at konseptvalgutredningen skal inneholde en beskrivelse av ulike konsepter, inkludert et nullalternativ.

Konseptvalgutredningen skal også inneholde en vurdering av om det identifiserte problemet kan løses gjennom økt nettutnyttelse, andre alternativer til nettutbygging, eller tiltak i tilgrensende nett. Med «økt nettutnyttelse» siktes det for eksempel til drift av nettet med større risiko, eller gjennomføring av tiltak for å overvåke belastningen på nettet, for dermed å kunne utnytte eksisterende nettanlegg bedre. For «andre alternativer til nettutbygging» siktes det for eksempel til bruk av andre energikilder som fjernvarme, forbrukerfleksibilitet, energilagring eller lokal produksjon. Tiltak i tilgrensende nett innebærer en vurdering av om det er mulig å løse det identifiserte behovet ved å bygge ut nettet i annen netteiers nett. Dette gjelder både tilgrensende nett som er elektrisk sammenkoblet, men også geografisk tilgrensende, hvis det kan være aktuelt å koble disse sammen.

Konseptene skal også rangeres og det skal gis en begrunnet anbefaling. Omfanget av konseptvalgutredningen vil variere med omfanget og arten av nettet som analyseres.

§ 10. Krav til innmelding av tiltak

Nettuttrederen skal melde inn alle netttiltak, med mindre dette er åpenbart unødvendig. Innmeldingsplikten oppstår når planprosessen for tiltaket starter.

Innmeldingen skal inneholde:

- a. beskrivelse av hva som skal gjennomføres, inkludert behov og begrunnelse*

- b. kostnadsanslag
- c. geografisk kartfesting
- d. fremdriftsplan
- e. status for fremdrift
- f. nettutrederens kontaktinformasjon
- g. informasjon om eventuelle involverte nettselskap

Nettutrederen skal uten ugrunnet opphold oppdatere innmeldingen av tiltak ved endringer i opplysningene i annet ledd bokstav a-g. Vesentlige endringer i kostnadsanslag eller fremdriftsplan skal begrunnes.

NVEs merknader:

Bestemmelsen angir minstekrav til innmelding av netttiltak i regional- og transmisjonsnett til NVE via portalen PlanNett.

Innmeldingsplikten i første ledd gjelder alle permanente tiltak som er nødvendig for at konsesjonæren skal drifte nettet på et forsvarlig vis. Krav til innmelding av tiltak gjelder ikke bare anlegg for omforming og overføring av strøm, men også tiltak som øker utnyttelsen av nettet. Nettutrederen trenger ikke å melde inn netttiltak dersom dette er åpenbart unødvendig. Det vil i utgangspunktet være opp til nettutrederen selv å foreta vurderingen om hvorvidt det er åpenbart unødvendig å melde inn et netttiltak. Netttiltak som er konsesjonspliktig etter energiloven §3-1, øker kapasiteten i nettet, er vesentlige reinvesteringer og netttiltak som krever søknad om godkjent funksjonalitet etter systemansvarsforskriften §14, skal som hovedregel meldes inn. Innmeldingsplikten gjelder ikke produksjonsanlegg, men kan gjelde tilhørende nettanlegg.

NVE legger opp til at innmeldingsplikten skal oppstå når planprosessen for tiltaket begynner. Det sammenfaller ofte med når nettselskapet beslutter å starte opp et prosjekt som tar sikte på å gjennomføre tiltaket. Dette vil være etter at konseptet er valgt, men før det fattes en investeringsbeslutning for tiltaket, og i alle tilfeller før det sendes en eventuell konsesjonssøknad.

Annet ledd inneholder en liste over informasjon som innmeldingen skal inneholde.

Av tredje ledd følger det at innmeldingen av tiltak skal oppdateres ved endringer i punktene a-g, og at vesentlige endringer i kostnadsoverslag eller fremdriftsplan skal begrunnes. Plikten til å oppdatere innmeldingen gjelder både ved mindre endringer som oppdatering av status, og ved større endringer som endring av tiltakets omfang. Vesentlige endringer i kostnadsanslag og fremdriftsplan, skal i tillegg begrunnes.

§ 11. Taushetsbelagte opplysninger

Nettutrederen må sørge for å identifisere og beskytte opplysninger i nettutredninger som inneholder taushetsbelagte opplysninger ved innmelding til Norges vassdrags- og energidirektorat.

NVEs merknader:

Bestemmelsen presiserer plikten til å beskytte taushetsbelagte opplysninger og pålegger nettutrederen en plikt til å identifisere slike opplysninger ved innmelding til NVE.

Det kan for eksempel gjelde kraftsensitiv informasjon som er taushetsbelagt etter energiloven § 9-3 annet ledd. NVE viser til kravene til informasjonssikkerhet i kraftberedskapsforskriften³¹ kapittel 6.

Opplysninger som er å anse som forretningshemmeligheter etter forvaltningsloven § 13 første ledd nummer 2, og markedssensitiv informasjon som er taushetsbelagt etter markedsmissbruksforordningen artikkel 10, jf. verdipapirhandelloven § 3-1, er andre eksempler på taushetsbelagt informasjon som må identifiseres og beskyttes ved utarbeiding og innlevering av nettutredninger.

Kapittel 3. Opplysningsplikter

§ 12. Opplysninger til kommunen

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer skal på forespørsel fra kommunen gi informasjon som de har om energiforsyningen i kommunen. Dette gjelder ikke sensitiv informasjon om kraftforsyningen, jf. energiloven § 9-3.

NVEs merknader:

Kapittelet angir opplysningsplikter som konsesjonærer har ovenfor kommuner og nettutredere.

Denne bestemmelsen viderefører i hovedsak § 3 i dagens forskrift. Opplysningsplikten vil ikke lenger være avgrenset til informasjon som er relevant for klima- og energiplanlegging i kommunen, men vil gjelde all informasjon konsesjonæren har om energiforsyningen i kommunen, med unntak av kraftsensitiv informasjon.

§ 13. Anleggs- område- og fjernvarmekonsesjonærenes plikter

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer skal på forespørsel gi nettutrederen opplysninger om egne anlegg som er nødvendig for å utarbeide nettutredninger.

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer skal gi anleggs- og områdekonsesjonærer opplysninger om egne anlegg som er nødvendige for å utarbeide utredninger av nettmessige konsekvenser, jf. § 17.

NVEs merknader:

Første ledd i forslaget, er hovedsakelig en videreføring av §12 første ledd og § 19 første ledd i gjeldende forskrift om energiutredninger. Begrepene “utredningsansvarlig” og “kraftsystemutredning” er erstattet med henholdsvis “nettutredner” og “nettutredning”. Forslaget avviker dessuten fra gjeldende rett ved at informasjonen skal deles etter forespørsel fra nettutrederen, og ikke på eget initiativ fra anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonæren.

Forslagets annet ledd er en videreføring av § 12 andre ledd.

NVE mener at plikten til å informere om meldinger og søknader etter § 12 tredje ledd og § 19 annet ledd i gjeldende forskrift om energiutredninger, er omfattet av ordlyden i forslagets første ledd. NVE foreslår derfor ikke å videreføre teksten i dagens § 12 tredje ledd og § 19 annet ledd,

³¹ Forskrift om sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen (FOR-2012-12-07-1157)

men plikten til å informere om meldinger og søknader på nettutrederens forespørsel, vil gjelde etter forslaget første ledd.

I første ledd er begrepene «utredningsansvarlig» erstattet med «nettutreder», og «kraftsystemutredningen» erstattet med «nettutredninger», sammenlignet med § 12 i gjeldende forskrift.

Annet ledd i forslaget til ny bestemmelse er en videreføring av gjeldende § 12 annet ledd, men slik at «områdekonsesjonærer og utredningsansvarlig» er erstattet med «anleggs- og områdekonsesjonærer».

§ 14. Opplysninger til Norges vassdrags- og energidirektorat

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer kan pålegges å oversende Norges vassdrags- og energidirektorat spesifiserte anleggs- og komponentdata.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge nettutredere å rapportere historiske måleverdier for effektforbruk- og produksjon.

NVEs merknader:

Første ledd viderefører § 12 fjerde ledd og § 19 tredje ledd i gjeldende forskrift om energiutredninger.

Etter andre ledd kan NVE pålegge nettutredere å rapportere historiske måleverdier for effektforbruk- og produksjon. NVE vil fortrinnsvis benytte allerede tilgjengelige data, og hjemmelen tar sikte på innhenting av data som NVE ikke har tilgang til fra før.

§ 15. Ledig nettkapasitet

Nettutrederen skal publisere anslag på ledig kapasitet i dagens nett, og fremtidig nett basert på planlagte tiltak.

NVEs merknader:

Etter bestemmelsen har nettutrederne en plikt til publisere anslag på ledig kapasitet i nettet, på eget initiativ. Bestemmelsen stiller ikke krav til hvordan informasjonen skal publiseres. NVE oppfordrer til samarbeid mellom nettutredere om felles kartløsninger for oppfyllelse av denne plikten. Som minimum bør informasjonen publiseres på en nettside, og være detaljert nok til at den gir nytte for produsenter og forbrukere.

Kapittel 4. Avsluttende bestemmelser

§ 16. Kontroll

Norges vassdrags- og energidirektorat fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften overholdes, og kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføring av bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften.

Enhver som omfattes av denne forskriften skal medvirke til gjennomføring av kontroll. Dette omfatter blant annet å fremskaffe opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kontroll.

NVEs merknader:

Bestemmelsen er en videreføring av § 22 i gjeldende forskrift om energiutredninger.

§ 17. Pålegg om utredninger og deling av informasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge anleggskonsesjonærer å utarbeide nettutredninger i tråd med denne forskriften.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge anleggs- og områdekonsesjonærer å utrede nettmessige konsekvenser, herunder tekniske og samfunnsøkonomiske vurderinger, av spesifiserte endringer i energisystemet.

NVEs merknader:

Første ledd gir NVE en mulighet til å pålegge anleggskonsesjonærer å utarbeide nettutredninger. Dette vil for eksempel være aktuelt dersom en nettutreder mener den ikke er forpliktet til å gjennomføre en nettutredning, eller hvis NVE mener det er nettutviklingskoordinator som skal gjennomføre en nettutredning på vegne av andre, og det ikke er en gjensidig enighet om dette.

Andre ledd er en videreføring av § 22a første ledd i gjeldende forskrift, og benyttes hvis NVE mener det er nødvendig å pålegge en utredning av nettmessige konsekvenser, som ikke faller inn under utredningene effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger, slik de er beskrevet i denne forskriften.

§ 18. Utveksling av informasjon mellom Norges vassdrags- og energidirektorat og Reguleringsmyndigheten for energi

Norges vassdrags- og energidirektorat skal, uten hinder av taushetsplikt, gjøre informasjon tilgjengelig for Reguleringsmyndigheten for energi så snart som mulig.

NVEs merknader:

Bestemmelsen er en videreføring av gjeldende forskrift § 22 a andre ledd.

§ 19. Tvangsmulkt

Ved overtredelse av bestemmelsene i denne forskriften eller pålegg gitt i medhold av denne forskriften, kan Norges vassdrags- og energidirektorat fastsette tvangsmulkt i medhold av energiloven § 10-3.

NVEs merknader:

Bestemmelsen viderefører § 23 i gjeldende forskrift om energiutredninger.

§ 20. Overtredelsesgebyr

Ved overtredelse av bestemmelsene i §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15 og vedtak truffet i medhold av denne forskriften, kan det ilegges overtredelsesgebyr i medhold av energiloven § 10-7.

NVEs merknader:

Muligheten for å ilegge overtredelsesgebyr etter § 24 i gjeldende forskrift, opprettholdes i NVEs forslag til ny forskriftstekst.

§ 21. Dispensasjon

Norges vassdrags- og energidirektorat kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskrift.

NVEs merknader:

Bestemmelsen viderefører § 25 i gjeldende forskrift om energiutredninger.

Dispensasjon vil blant annet kunne være aktuelt der man har å gjøre med kundespesifikke anlegg som er av liten betydning for utviklingen av nettet for øvrig, slik at forskriftens krav til utredninger vil være uforholdsmessige.

§ 22. Ikraftsettelse

Denne forskriften trer i kraft 1.1.2024. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift om energiutredninger av 7. desember 2012 nr. 1158.

NVEs merknader:

NVE tar sikte på at forskriften skal tre i kraft 1.1.2024, og at gjeldende forskrift om energiutredninger oppheves fra samme tidspunkt.

Ettersom NVEs portal for innlevering av nettutredninger (PlanNett) er under utvikling, tas det imidlertid forbehold om et senere ikrafttredelsestidspunkt for hele eller deler av forskriften. Dette for at konsesjonærene ikke skal pålegges nye innleveringsplikter før løsning for innlevering er på plass.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Ny forskrift om energiutredninger med krav om innlevering av utredninger og tiltak i PlanNett, vil føre til noe merarbeid for enkelte nettselskap, men også flere fordeler. Vi går gjennom noen av disse i dette kapittelet.

6.1 Konsekvenser for nettutredere

Den viktigste konsekvensen for alle anleggskonsesjonærer med nettanlegg over 33 kV er at de blir utredningsansvarlige for sitt eget nett, og at de må legge inn informasjon om alle utredninger og tiltak i PlanNett. Nåværende praksis er at disse anleggskonsesjonærene må melde inn fremtidige investeringer, inkludert en forenklet samfunnsøkonomisk analyse til utredningsansvarlig, som skriver inn dette i gjeldende Kraftsystemutredning. Sammenlignet med dagens praksis vil trolig de nye kravene vi foreslår føre til litt mer arbeid.

Selskapene som i dag er utredningsansvarlig, vil ikke lenger ha en plikt til å lage kraftsystemutredninger annethvert år. Dette vil trolig spare disse selskapene for mye arbeid. De fleste utredningsansvarlige vil riktignok få en ny rolle som nettutviklingskoordinator, men vi tror at denne rollen vil medføre langt mindre arbeid enn det rollen som utredningsansvarlig krever.

Samtidig vil PlanNett bidra til bedre deling av nettselskapenes planer, som gjør at tilgrensende nettselskaper får oversikt over andre sine utredninger og tiltak. Dette er informasjon som nettselskapene har etterspurt, og som de oppgir som en fordel med PlanNett. Vi tror også dette vil bidra til bedre koordinering mellom nettselskapene, og føre til bedre nettløsninger.

Kravet om at nettutrederne skal publisere anslag på ledig kapasitet i nettet, vil medføre mer arbeid enn i dag. Kravet som gjelder nå, er at kraftsystemutredningene skal inneholde informasjon om ledig nettkapasitet for innmating av ny produksjon. Vi foreslår et krav om at dette også skal gjelde forbruk, at det skal publiseres og at det skal gjelde for et fremtidig nett basert på planlagte tiltak. Anslagene må også oppdateres oftere enn før. Utover dette gir vi få andre føringer, så nettutrederne har frihet til å løse dette på den måten som passer best for seg uten en urimelig stor arbeidsbelastning. En slik oversikt kan også spare nettselskapene for ressursbruk på å veilede potensielle kunder om hvor det er ledig kapasitet i nettet.

6.2 Konsekvenser for myndigheter og NVE

Vi forskriftsfester nå at PlanNett skal benyttes som format for nettutredninger og tiltak. PlanNett er etablert og det er naturlig nok allerede brukt midler til å utvikle PlanNett. For at vi skal kunne kreve innlevert den informasjonen vi nå foreslår i forskriften, vil dette kreve ytterligere investeringer for utvikling i PlanNett. Vi vurderer allikevel at det ikke vil overstige det som allerede er bevilget i statsbudsjett til arbeidet med å utvikle digitale løsninger og støttesystemer til nettutvikling og konsesjonsbehandling.

Samtidig vil data vi får gjennom PlanNett være mer tilgjengelig for bruk i NVE, blant annet til konsesjonsprosessen. De kravene vi nå foreslår vil dessuten gjøre det lettere for oss å vurdere konseptvalgutredninger på et tidligere tidspunkt enn konsesjonsprosessen, og dermed spare tid i konsesjonsbehandlingen.

I utviklingen av PlanNett er det også et viktig mål at mye av informasjonen skal standardiseres slik at det kan gjenbrukes i senere myndighetspålagte prosesser, som f.eks. konsesjonsbehandling og godkjenning av anlegg til systemansvarlig fra §14 i forskrift om systemansvaret.

6.3 Konsekvenser for andre aktører

For andre aktører vil det være en viktig konsekvens at informasjonen vi krever gjennom forskriften nå blir langt mer tilgjengelig og oftere oppdatert. Hvis en kommune vil ha informasjon om fremtidige nettplaner i sin kommune, må de nå bla seg gjennom en pdf på mange sider, og den informasjonen de finner kan være utdatert. Fremover kan de søke i en liste, se på kart, eller filtrere på sin kommune for å finne en oppdatert oversikt over pågående og fremtidige utredninger og tiltak. Flere kommuner bruker allerede nå PlanNett som en kilde til informasjon over fremtidige planer, og tilbakemelding fra nettselskapene er at de ser på dette som en nyttig måte å kommunisere med eksterne aktører på.

Det foreslåtte kravet om å vise tilgjengelig kapasitet for både produksjon og forbruk er en etterspurt oversikt hos både produsenter og forbrukere. Potensielle kunder kan spare mye tid ved å selv kunne lete etter hvor det er tilgjengelig kapasitet i nettet, eller hvor det kan komme ledig kapasitet. Nyten for potensielle kunder vil bli større hvis nettselskapene klarer å samarbeide om felles løsninger for å vise ledig kapasitet i nåværende og et fremtidig nett.

6.4 Digitalisering øker nytten

En viktig virkning med digitalisering, er at informasjonen kan brukes i andre prosesser. Utredningene som er lagt inn i PlanNett, er for eksempel nå benyttet videre i kapasitetskartet til WattApp for å vise hvor det kanskje skal gjennomføres tiltak i nettet for å øke kapasiteten. Hvilke andre tjenester eller aktører som kan benytte seg av digitalisert informasjon fra PlanNett er vanskelig å forutse, men en digitalisering gjør det hvertfall mulig å benytte informasjonen flere steder. Det vil utvilsomt øke nytteverdien.

7 Ny forskrift om energiutredninger

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1. Formål

Forskriften skal bidra til en samfunnsmessig rasjonell utvikling av energisystemet gjennom langsiktig energiplanlegging.

Forskriften skal bidra til tidlig koordinering mellom netteiere, involvering av relevante aktører, og åpne og standardiserte utredningsprosesser.

§ 2. Virkeområde

Forskriften har samme virkeområde som energiloven og omfatter anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer.

§ 3. Definisjoner

I denne forskriften menes med:

Effektprognose: En beskrivelse av mulig utvikling i effektforbruk og -produksjon.

Områdestudie: En analyse av et avgrenset geografisk område for å identifisere mulige behov for endringer i nettet.

Konsept: En overordnet systemløsning som kan løse et behov for nettutvikling som nettselskapet har identifisert.

Konseptvalgutredning: Utredning av mulige konsepter for et definert behov, med en samfunnsøkonomisk analyse av de ulike konseptene.

Nettutredning: Samlebegrep for effektprognose, områdestudie og konseptvalgutredning.

Nettutredner: Konsesjonærer med konsesjon etter energiloven § 3-1 til nettanlegg med spenning på minst 33 kV.

Punkt i nettet: Transformatorstasjoner med øvre spenningsnivå på minst 33 kV.

Kapittel 2. Nettutredninger og tiltak

§ 4. Utarbeiding og innlevering av nettutredninger

Nettutrederen skal utarbeide effektprognoser, områdestudier og konseptvalgutredninger.

Nettutrederen skal melde inn og oppdatere nettutredninger og netttiltak til Norges vassdrags- og energidirektorat på den måten Norges vassdrags- og energidirektorat bestemmer.

Nettutrederen skal sørge for at nettutredningen bygger på et forsvarlig grunnlag. Netutrederen skal informere alle tilgrensende netteiere og nettutviklingskoordinator i området

om pågående områdestudier og konseptvalgutredninger. Nettutrederen skal involvere relevante kommuner og fylkeskommuner i arbeidet med effektprognoser og konseptvalgutredninger. Nettutrederen skal vurdere hvilke andre relevante aktører som skal involveres i arbeidet med nettutredningen.

§ 5. Nettutviklingskoordinator

Norges vassdrags- og energidirektorat utpeker ved enkeltvedtak en anleggskonsesjonær til å være nettutviklingskoordinator for et spesifisert geografisk område (koordineringsområde).

Nettutviklingskoordinator skal koordinere utarbeidelsen av nettutredninger innenfor koordineringsområdet. Nettutviklingskoordinatoren skal blant annet gi innspill til omfanget av utredningene og bidra med annen veiledning, ved behov.

Nettutviklingskoordinator kan utarbeide nettutredninger innenfor koordineringsområdet på vegne av andre anleggskonsesjonærer såfremt anleggskonsesjonær er enig.

Nettutviklingskoordinator skal invitere alle nettutredere og områdekonsesjonærer innenfor sitt koordineringsområde til årlig møte om nettutvikling. Nettutredere skal informere om forhold og planer som er relevante for det aktuelle koordineringsområdet.

§ 6. Særlige bestemmelser for Statnett

Statnett skal sørge for at nettutredninger i transmisjonsnettet tar hensyn til:

- a. nettutviklingen i regionalnettet
- b. europeiske tiårsnettplaner og nettutviklingen i andre land andre land som er av betydning for nettutviklingen i Norge
- c. anlegg som behandles etter havenergilova

Statnett skal i årlig møte etter § 5 fjerde ledd informere om relevante driftsforhold i koordineringsområdet.

Statnett skal gi uttalelse ved høring av melding og søknad om anleggskonsesjon for kraftoverførings- eller produksjonsanlegg som kan påvirke utviklingen i transmisjonsnettet.

§ 7. Krav til effektprognoser

Nettutrederen skal utarbeide effektprognoser for kapasitetsbehov for sine nettanlegg basert på anslag for effektproduksjon og effektforbruk. Effektprognosene skal ha et tidsperspektiv på minst 20 år.

Nettutrederen skal sørge for at det foreligger en effektprognose som ikke er eldre enn to år, for hvert punkt i eget nett.

Nettutrederen skal oppdatere effektprognosene uten ugrunnet opphold når det oppstår vesentlige endringer i etterspørsel etter nettkapasitet.

§ 8. Krav til områdestudier

Nettutrederen skal sørge for at hvert punkt i eget nett til enhver tid er omfattet av en områdestudie som ikke er eldre enn to år.

Områdestudien skal identifisere og peke på mulige behov for nettutvikling, og skal inneholde en beskrivelse av:

- a. eksisterende nett og ledig kapasitet
- b. forsyningssikkerheten i dagens nett
- c. tilstand og reinvesteringsbehov i nettet
- d. mulige begrensninger i fremtidig nettkapasitet basert på effektprognoser
- e. andre tema som kan ha betydning for behovet for nettutvikling, f.eks. driftsforhold og systemjording

§ 9. Krav til konseptvalgutredninger

Før nettutrederen gjennomfører et tiltak i nettet med spenning på 33 kV eller mer og som kan kreve anleggskonsesjon etter energiloven § 3-1, skal det utarbeides en konseptvalgutredning med mindre dette er åpenbart unødvendig.

Konseptvalgutredningen skal være i tråd med anerkjent metode for samfunnsøkonomiske analyser, og skal blant annet:

- a. beskrive relevante konsepter, inkludert et nullalternativ
- b. inneholde en vurdering av om det identifiserte problemet kan løses gjennom økt nettnyttelse, andre alternativer til nettutbygging, eller tiltak i tilgrensende nett
- c. rangere konseptene og gi en begrunnet anbefaling

§ 10. Krav til innmelding av tiltak

Nettutrederen skal melde inn alle nettiltak, med mindre dette er åpenbart unødvendig. Innmeldingsplikten oppstår når planprosessen for tiltaket starter.

Innmeldingen skal inneholde:

- a. beskrivelse av hva som skal gjennomføres, inkludert behov og begrunnelse
- b. kostnadsanslag
- c. geografisk kartfesting
- d. fremdriftsplan
- e. status for fremdrift
- f. nettutrederens kontaktinformasjon
- g. informasjon om eventuelle involverte nettselskap

Nettutrederen skal uten ugrunnet opphold oppdatere innmeldingen av tiltak ved endringer i opplysningene i annet ledd bokstav a-g. Vesentlige endringer i kostnadsanslag eller fremdriftsplan skal begrunnes.

§ 11. Taushetsbelagte opplysninger

Nettutrederen skal sørge for å identifisere og beskytte opplysninger i nettutredninger som inneholder taushetsbelagte opplysninger ved innmelding til Norges vassdrags- og energidirektorat.

Kapittel 3. Opplysningsplikter

§ 12. Opplysninger til kommunen

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer skal på forespørsel fra kommunen gi informasjon som de har om energiforsyningen i kommunen. Dette gjelder ikke sensitiv informasjon om kraftforsyningen, jf. energiloven § 9-3.

§ 13. Anleggs- område- og fjernvarmekonsesjonærenes plikter

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer skal på forespørsel gi nettutrederen opplysninger om egne anlegg som er nødvendig for å utarbeide nettutredninger.

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer skal gi anleggs- og områdekonsesjonærer opplysninger om egne anlegg som er nødvendige for å utarbeide utredninger av nettmessige konsekvenser, jf. § 17.

§ 14. Opplysninger til Norges vassdrags- og energidirektorat

Anleggs-, område- og fjernvarmekonsesjonærer kan pålegges å oversende Norges vassdrags- og energidirektorat spesifiserte anleggs- og komponentdata.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge nettutredere å rapportere historiske måleverdier for effektforbruk- og produksjon.

§ 15. Ledig nettkapasitet

Nettutrederen skal publisere anslag på ledig kapasitet i dagens nett, og fremtidig nett basert på planlagte tiltak.

Kapittel 4. Avsluttende bestemmelser

§ 16. Kontroll

Norges vassdrags- og energidirektorat fører kontroll med at bestemmelser gitt i eller i medhold av denne forskriften blir overholdt, og kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføring av bestemmelser gitt i eller i medhold av forskriften.

Den som omfattes av denne forskriften, skal medvirke til gjennomføring av kontroll. Dette omfatter blant annet å fremskaffe opplysninger og dokumentasjon som er nødvendig for å gjennomføre kontroll.

§ 17. Pålegg om utredninger

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge anleggskonsesjonærer å utarbeide nettutredninger i tråd med denne forskriften.

Norges vassdrags- og energidirektorat kan pålegge anleggs- og områdekonsesjonærer å utrede nettmessige konsekvenser, herunder tekniske og samfunnsøkonomiske vurderinger, av spesifiserte endringer i energisystemet.

§ 18. Utveksling av informasjon mellom Norges vassdrags- og energidirektorat og Reguleringsmyndigheten for energi

Norges vassdrags- og energidirektorat skal, uten hinder av taushetsplikt, gjøre informasjon tilgjengelig for Reguleringsmyndigheten for energi så snart som mulig.

§ 19. Tvangsmulkt

Ved overtredelse av bestemmelsene i denne forskriften eller pålegg gitt i medhold av denne forskriften, kan Norges vassdrags- og energidirektorat fastsette tvangsmulkt i medhold av energiloven § 10-3.

§ 20. Overtredelsesgebyr

Ved overtredelse av bestemmelsene i §§ 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 15 og vedtak truffet i medhold av denne forskriften, kan det ilegges overtredelsesgebyr i medhold av energiloven § 10-7

§ 21. Dispensasjon

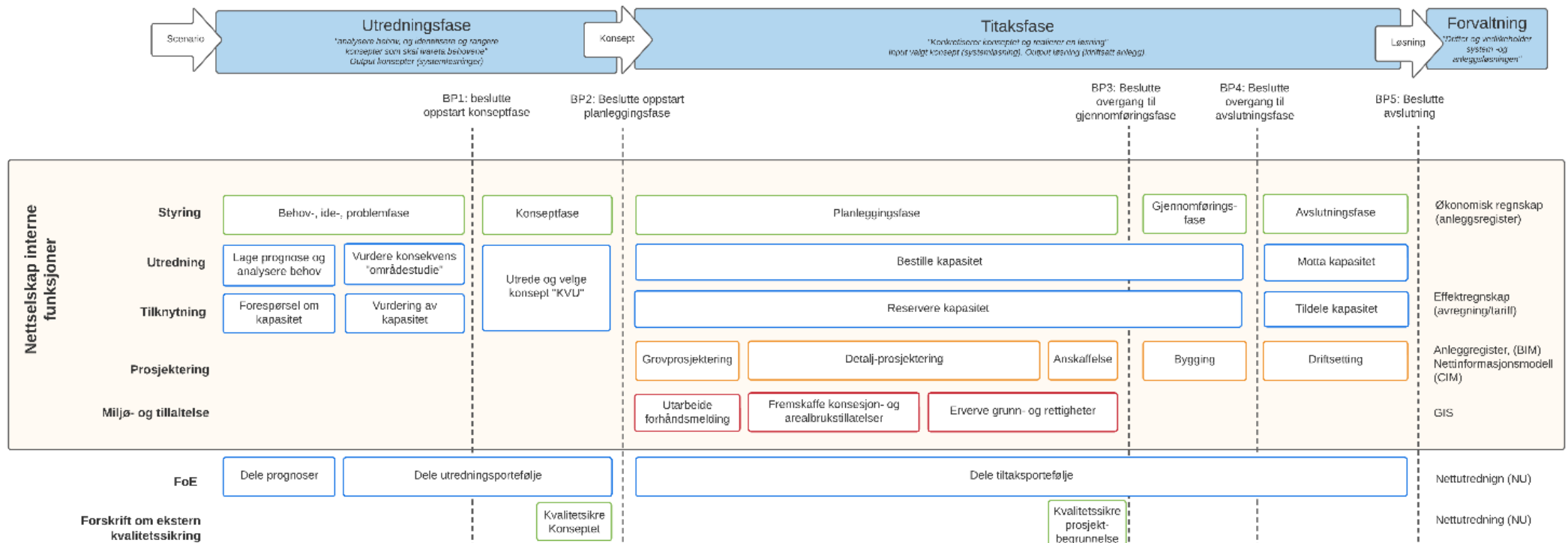
Norges vassdrags- og energidirektorat kan i særlige tilfeller dispensere fra denne forskrift

§ 22. Ikraftsettelse

Denne forskriften trer i kraft fra 1.1.2024. Fra samme tidspunkt oppheves forskrift om energiutredninger av 7. desember 2012 nr. 1158.

8 Vedlegg

Nettutviklingsprosessen.

NVE

Norges vassdrags- og energidirektorat

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstuen
0301 Oslo
Telefon: (+47) 22 95 95 95